

KOMMUNEPLAN FOR BALSFJORD
SAMFUNNSDELEN 2018–2030

Balsfjord kommunestyre 26.09.2018

Innhold

FORORD VED ORDFØREREN	4
1 HVA VIL BALSFJORD?	5
1.1 Visjon for Balsfjordsamfunnet.....	5
1.2 Parole.....	5
1.3 Hovedmål for Balsfjords utvikling	5
1.4 Prosess og medvirkning.....	6
2 UTVIKLINGSTREKK	7
3 BEFOLKNING OG BOSETTINGSMØNSTER	9
3.1 Balsfjord i regionen	9
3.2 Befolkningsutvikling	9
3.3 Innvandrere og flyktninger	11
3.4 Sysselsetting	11
3.5 Pendling.....	12
3.6 Bosettingsmønster	12
3.7 Mål og strategi for bosetting.....	13
4 NÆRINGSUTVIKLING OG INFRASTRUKTUR.....	14
4.1 Næringsliv.....	14
4.2 Logistikk og infrastruktur.....	15
4.2.1 Næringsarealer	15
4.2.2 Veier	15
4.2.3 Flyplasser	16
4.2.4 Jernbane	16
4.2.5 Kraftforsyning	16
4.2.6 Vannforsyning.....	16
4.2.7 Mineralressurser	16
4.2.8 Fibertilgang.....	16
4.2.9 Havner	16
4.3 Samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging	17
4.4 Mål og strategier for næringsliv og infrastruktur.....	17
5 MILJØ OG KLIMA	19
5.1 Miljøutfordringer.....	19
5.2 Klimatilpasning og klimagassreduksjoner	19
5.2.1 CO2 og metan.....	20
5.2.2 Reduksjon av klimagassutslipp.....	20
5.3 Mål og strategi for miljø og klima	21
6 VELFERD.....	22
6.1 Dagens velferdstilbud.....	22

6.2	Utfordringer i velferdstilbudet	22
6.3	Kompetanse og rekruttering av helse- og omsorgspersonell	23
6.4	Mål og strategi for velferd.....	24
7	OPPVEKST	25
7.1	Skoler og barnehager	25
7.2	Skolestruktur, skolebygg og arealutnytting.....	25
7.3	Kompetanse i skole og barnehage	25
7.4	Øvrige tilgjengelige tilbud	26
7.5	Mål og strategi for oppvekst	27
8	BOFORHOLD OG FOLKEHELSE	28
8.1	Boforhold.....	28
8.2	Mål og strategi for boligtilbudet	29
8.3	Folkehelse.....	29
8.4	Mål og strategier for folkehelsen	30
9	SAMISK KULTUR OG NATURGRUNNLAG	32
9.1	Reindriftsinteresser i Balsfjord	32
9.2	Meavki/Stuoranjarga reinbeitedistrikts organisering	32
9.3	Næringsvirksomhet og økonomi	32
9.4	Årstidsbeiter og flyttinger	33
9.5	Planfaglige utfordringer i reindriften	33
9.6	Samisk kultur og institusjoner	34
9.7	Mål og strategi for samisk kultur og naturgrunnlag.....	34
10	SAMFUNNSSIKKERHET OG BEREDSKAP.....	35
10.1	Klima og vær – hensyn til lokale forhold	35
10.2	Særskilte lokale forutsetninger og utfordringer.....	35
10.3	Mål og strategi for samfunnssikkerhet og beredskap	36
11	KOMMUNEORGANISASJONEN	37
11.1	Kommunen som samfunnsutvikler	37
11.2	Målsetting og strategi for kommunen som samfunnsutvikler	38
11.3	Kommunen som tjenesteyter.....	38
11.4	Målsetting og strategi for kommunale tjenester	39
12	GJENNOMFØRING AV PLANEN.....	40
13	OVERORDNEDE FØRINGER	40
13.1	Nasjonale forventninger.....	40
13.2	Statlige planretningslinjer	40
13.3	Regionale føringer	41
13.4	Kommunale føringer.....	41
13.5	Veiledere	41

FORORD VED ORDFØREREN

Utarbeiding av kommuneplanens samfunnsdel er et viktig og samtidig et utfordrende arbeid. For Balsfjord kommune er det første gang en slik plan er fremmet. Samfunnsdelen er viktig fordi den trekker opp visjon, målsettinger og strategier for både balsfjordsamfunnet og for kommunen som organisasjon. Samfunnsdelen av kommuneplanen er et politisk dokument, forpliktende for de folkevalgte i kommunen. Samfunnsdelen skal være et samlende dokument som aktivt skal brukes i revisjon av kommuneplanens arealdel, for overordnede økonomiske disposisjoner og kommuneorganisasjonens rullerende handlingsplaner. Samfunnsdelen berører derfor alle i kommunen; unge og eldre, elever og arbeidstakere, fastboende og innvandrere, alle næringsutøvere, offentlige og private tjenesteytere og frivillige organisasjoner.

For å fange opp den store bredden i interesser og aktiviteter og deretter å utforme noen overordnede mål, er det nødvendig med en bred medvirkning fra lokalsamfunnet. Her har Balsfjord kommune tilrettelagt for medvirkningsprosesser gjennom utvikling av planstrategi, planprogram og endelig utarbeiding av kommuneplanens samfunnsdel. Ordføreren vil takke for det store engasjement fra befolkningen gjennom deltakelse på folkemøtene i Mestervik, Laksvatn, Nordkjosbotn og Storsteinnes. Næringslivet skal også takkes for interesse, engasjement og konstruktive bidrag. Ordføreren setter også stor pris på det store engasjementet fra elever i grunnskolen og videregående skole som har brukt elevråd og Ungdomsråd for å diskutere og foreslå retning og tiltak for Balsfjords framtid. Kanskje det også motiverer til politisk deltakelse!

Storsteinnes, 19.09.2018
Gunda Johansen
Ordfører

1 HVA VIL BALSFJORD?

1.1 Visjon for Balsfjordsamfunnet

1.2 Parole

En aktiv tilrettelegger for en bærekraftig felles framtid

1.3 Hovedmål for Balsfjords utvikling

Kommuneplanen skal trekke opp forutsetninger for at Balsfjord skal være en god kommune å bo og arbeide i for alle, hele livet. Med stort areal i forhold til folketallet, spredt bosetting og små tettsteder, vil Balsfjord i overskuelig framtid tilby landlige bomiljø og være et alternativ til bylivet. For de fleste innbyggerne i kommunen er bylivet i Tromsø uansett kun en times reisetid unna. Denne nære forbindelsen gir fordeler for de som setter pris på både byliv og landliv, og som kan kombinere dette. Skal Balsfjord være en attraktiv kommune, må kommunen ha en god økonomi. De kommunale inntektene henger i svært stor grad av om man opprettholder eller helst øker folketallet. Tilrettelegging for vekst i antall arbeidsplasser er viktig for kommunen. Samtidig må kommunen til enhver tid prioritere ressurser på å ha et tjenestetilbud av god nok kvalitet for alle. Kommunen skal tilrettelegge slik at den er attraktiv både for næringsliv, befolkning og besøkende.

Spredte bosettingen er imidlertid utfordrende. Også i Balsfjord trekker mange inn mot og bosetter seg i tettsteder og bygdesentra, da særlig Storsteinnes, Nordkjosbotn og Mestervik. Aksen Nordkjosbotn – Storsteinnes attraktiv for næringsetableringer. Rundt tettstedene og bygdesentra og i de mer spredtbygde områdene er det fortsatt skogbruks- og landbruksaktivitet. Landbruket produserer mer og med bedre kvalitet enn noen gang. Men den høye produktiviteten betyr samtidig færre arbeidsplasser i denne næringen. Balsfjord har i flere tiår vært en stor hytte- og fritidskommune i regionen og har fortsatt en voksende fritidsbefolkning og en gryende turisme, særlig i Malangens frodige kystlandskap, rundt Fiskelaus-, Tak-, og Fjellfroskvatnene, men også i fjellområdene i Tamokdalen der snørike fjellsider og vinteraktiviteter tiltrekker seg stadig flere turister. Andre områder i kommunen har også gode forutsetninger for turisme.

I all næringsaktivitet er det i større eller mindre grad mulig å utvikle stordriftsfordeler. Slike fordeler oppstår gjerne med økende kundegrunnlag. Økt kundegrunnlag som følge av økt folketall i en kommune, gir rom for slike fortrinn, og skaper et marked for et mer mangfoldig næringsliv i kommunen. Slike gjensidig forsterkende mekanismer fungerer sterkere i tettbygde- enn i spredtbygde områder. I en liten kommune er stordriftsfordelene begrenset, og det er nødvendig å se utviklingspotensialet i både et regionalt, nasjonalt og internasjonalt perspektiv.

For det offentlige tjenestetilbudet er også nærhet og tilgjengelighet en utfordring i en spredtbygde kommune. For offentlig sektor er menneskelige ressurser helt avgjørende for kvalitet i tilbudet. Høyt spesialiserte tjenester er derfor ofte mer sentraliserte enn mer generelle tjenester.

For Balsfjord kommune er det et mål å skape en robust og bærekraftig bosettingsstruktur gjennom prosesser slik at befolkning og næringsliv finner kommunen som en aktiv tilrettelegger innenfor sine økonomiske rammer.

1.4 Prosess og medvirkning

Kommuneplanens samfunnsdel utvikles i et samspill mellom det representative demokratiet, kommunen som samfunnsutvikler og tjenesteleverandør og kommunens innbyggerne. Kommunens folkevalgte politikere er delegert ansvaret fra velgerne for å utarbeide samfunnsdel og gjør dette i samspill med kommunens øverste administrative ledelse. Kommuneorganisasjonen besitter lang og bred erfaring som både samfunnsutvikler og som leverandør av et bredt spekter av tjenester til befolkning og næringsliv. Ansatte ved de ulike kommunale enhetene har faglige kompetanse og erfaringer som er viktig å få med seg inn i arbeidet med samfunnsdelen. Som spredtbygd samfunn med bygder med noe ulike identiteter, er det viktig å få med lokale forventninger og ønsker om hvordan ulike deler av kommunen opplever dagens situasjon, hva de er fornøyde med, hva som kan bli bedre og hvordan de mener det skal kunne gjøres. Befolkningen har møtt opp og deltatt i folkemøter, arbeidet i grupper og presentert sine synspunkter. I tillegg har elever i grunn- og videregående engasjert seg i de samme spørsmålene ved sine respektive skoler, i elevråd og ungdomsråd.

Denne brede formen for medvirkning gir et eierforhold til kommuneplanens samfunnsdel. De folkevalgte får dermed innspill og synspunkter om kommunens framtid som går ut over det som ligger i prinsippet om berørte parter skal høres. De folkevalgte - som hele kommunens representant - må i denne prosessen ikke bare anvende dette prinsippet, men vurdere mulige konsekvenser for alle kommunens innbyggere av vedtak som fattes med henvisning til kommuneplanens samfunnsdel, også på lang sikt.

Kommuneplanens samfunnsdel er et politisk dokument som angir retning og mål for utarbeiding av kommuneplanens arealdel og for disponering av kommunens ressurser.

Figur 1: Fra folkemøtet i Malangen

2 UTVIKLINGSTREKK

Det territoriet som Balsfjord kommune dekker har historisk vært et møtested mellom kyst og innland. Naturen har – til tross for barskt klima – gitt livsgrunnlag for bosetting helt siden steinaldermenneskene risset sine helleristninger i landskapet rundt stedet Tennes, flere tusen år før stedet ble kirkested og første kommunesenter. Siste istid etterlot seg dalføre og fjorder med godt jordsmonn, satte igjen store forekomster av sand og grus i lavlandet, mens høye og bratte fjell samlet og ledet vann til bekker og elver. De to fjordene Malangen og Balsfjorden ga rikelig med marine ressurser og noe fast bosetting her. Fram til 1700 tallet var veidekulturen dominerende, men alt fra 1400 tallet startet en overgang til tamreindrift og også indre deler av kommunen fikk en viss bosetting.

Den første innvandringen fra sør kom i hovedsak på tidlig 1800 tall som følge av dårlige tider der. Etter det verste uåret i manns minne på Nordkalotten i 1867, tok Balsfjord også imot relativt mange innflytter fra Lappland og Norrbotten. Skog- og landbruk vokste fram og etablerte seg som viktig for sjølhushold, men også som leverandører til kystbefolkningen. Framveksten av industrisamfunnet gav nye muligheter for velstandsvekst. I tillegg til kombinasjoner av jordbruk og lokalt fiske, ble det nå bedre muligheter for å delta i vinterfiske lengre hjemmefra, deltakelse i selfangst og i arbeid Svalbard kullgruver. Vanskelige tider under og etter 1.verdenskrig førte til behov for styrking og sikring av nasjonal matvareforsyning og en rekke bruk ble etablert med statlig støtte. Nasjonalt var Troms det fylket som ble tildelt flest bureisningsbruk, der dagens Balsfjord var kommunen der dette fikk størst omfang med 463 bruk. Balsfjord har siden holdt posisjon som en av de største landbrukskommunene i Nord-Norge.

Utviklingen i landbruket har bidratt til etablering og utvikling av meieri og til fabrikker for fôrproduksjon til landbruket. I den sterke strukturendringen som har skjedd siden 1960-tallet, har Balsfjord klart å holde på og videreutvikle landbruksnæringen i bredden til å bli en integrert næring der industrien betjener gårdsbruk i et omland som strekker seg ned til Nordland i sør og helt øst i Finnmark. Landbruket i Balsfjord har endret seg de siste ti år. Kommunen har i perioden en nedgang fra nær 9 mill. liter melk levert, til 7 mill. liter melk i 2018. Meieriet mottar 35 mill. liter melk fra øvrige gårdsbruk i Troms og Finnmark. Leveranser av slakt har gått ned for gris og geit, men opp på sau, lam, storfe og kalv. Hvilken utvikling landbruket vil ha og hvordan kommunen kan tilrettelegge for revitalisering i landbruket, vil være vesentlige tema i planperioden.

Erfaringene fra landbruket har vist hvor viktig det er at kommunen er sentralt plassert i forhold til et marked innenfor dagsreise på vei. Erfaringene bidro til at ble bygget industriområde med kai på Bergneset der det ble etablert en stor fabrikk for produksjon av fôr til oppdrettsnæringen. Fabrikken dekker oppdrettsanlegg i et omland tilnærmet like stort - og et marked som er langt større enn for landbruket. Råvarer fra det globale markedet kommer inn over kai, foredles og distribueres videre på skip eller spesialkjøretøy. Bergneset Havn har utviklet seg til å bli 3.største havn i Troms.

Flere virksomheter har sett de gode forutsetningene for industrietablering, og i senere tid er det etablert industrielle anlegg for behandling av avfall, produksjon av betongelementer, bygg-elementer i tre og i isopor/polystyren. Relativt nylig relokaliserte Mack sitt bryggeri fra Tromsø til Balsfjord kommune. Rundt dette igjen, er det vokst fram en omfattende næring innen landtransport med tilhørende servicefunksjoner. Her er Balsfjord særskilt godt posisjonert ved at E6 og E8 er hovedferdselsveier i kommunen og regionen, og at Bergneset Havn ligger ved E6.

Kommunen har også et godt utbygd offentlig tjenestetilbud. Fra opprettingen av fattigvesen og omgangsskole har velferdstilbudet blitt kraftig utvidet til i dag å omfatte 300 årsverk i helse- og sosialsektoren og 190 årsverk i barnehager og grunnskoler. Fra lensmann og prest har den

kommunale forvaltningen vokst til 65 årsverk. Samlet utgjør offentlig sysselsetting ca 40% av alle sysselsatte. Utviklingen av en etterhvert omfattende offentlig forvaltning og tjenestetilbud er en forutsetning for vekst og velstand i privat sektor, samtidig som verdiskapingen i privat sektor over tid er grunnleggende for å oppretthold og utvikle det offentlige tilbudet. Den nordiske modellen for samfunnsutvikling er avhengig av et godt tillitsforhold mellom privat og offentlig sektor, en tillit som bygger på god kommunikasjon mellom kommune og næringsliv.

Den nære omverden har også forandret seg. Av størst betydning har nok framveksten av Tromsø som by med over 75 000 innbyggere og tunge funksjoner innen politikk, forvaltning, kompetanse, helse, kultur og et bredt næringsliv. Nærhet til Balsfjord kommune både kan utgjøre muligheter og trusler. Truslene ligger primært i at utdanningstilbudet og arbeidsmarkedet i Tromsø er langt større enn i Balsfjord kommune. Samtidig som dagpendlingsavstanden er noe i overkant av hva de fleste aksepterer, og langt flere pendler fra Balsfjord til Tromsø enn andre veien. Balsfjord har likevel i perioden 2008-2017 hatt netto tilflytting, særlig fra utlandet og fra Tromsø. Nettoinnflyttingen kan sees på som god indikator på at kommunen er attraktiv som tilflyttingskommune.

Nærheten til Tromsø er på den annen side også et gode ved at Balsfjord sine innbyggere har tilgang til et service- og kulturtilbud som få andre kommuner i landet har. Tromsø sin vekst skaper en bredde i både private og offentlige tilbud som Balsfjord ellers ikke ville ha like lett tilgang til. Se senere års vekst i reiselivet kan illustrere dette. Tromsø posisjon i internasjonale markeder, særlig som nordlysby, har gitt økt antall reisende til Tromsø, noe som på sin side åpner for flere direkteruter ut fra Tromsø. Tromsø Lufthavn må øke sin kapasitet. At trafikken over denne lufthavna øker, gir Balsfjord et svært godt utgangspunkt for å utvikle seg mot nasjonale og internasjonale markeder. Innenfor kommunen finnes flere reisemål og attraksjoner som interesserer nasjonale og ikke minst internasjonale markeder. Det har lenge vært arbeidet med attraksjoner som helleristningene ved Tennes og RAMSAR våtmarksområde, uten mye gjenstår. I motsetning til tidligere, så er det nå ønske om å få flere turister ut fra Tromsø. Balsfjord bør tilrettelegge for at de vil komme.

Veksten i havbruksnæringen er en annen stor driver av utviklingen i Troms og Finnmark. Det er etablert over 120 matfisklokaliteter med en årlig produksjonskapasitet på nær 500 000 tonn. Næringen er i sterk vekst og forventer minst en dobling av verdiskaping i kommende samfunnsplanperiode. Balsfjord er sterkt inne i havbruksnæringen verdikjede med fiskefôrfabrikk og produksjon av fiskekasser i isopor. Det har også vært lagt til rette for oppdrettslokaliteter for interessenter, men ved vedtak om kystsoneplan i 2015, ble alle forslag til lokaliteter tatt ut av planforslaget. Balsfjord er eneste kommune i Troms med tilgjengelige arealer som ikke har åpnet for oppdrett i sjø. Begrunnelsen for dette var bekymring for rømming av laks, spredning av lakselus og Balsfjordens evne som resipient for slam fra anleggene. Dette er kjente problemstillinger som det arbeides med både i innen forskningen og innen næringen selv. I dag er problemet med rømming tilnærmet løst, og lukkede- og semi-lukkede anlegg i sjø er under utvikling, noe som vil redusere problemet med lakselus. Havbruksnæringen er fortsatt i sterk teknologisk og organisatorisk utvikling, og deltakelse i næringen er viktig for å lære å handtere den på en bærekraftig måte. Med sine lange erfaringer med landbruk og næringsmiddelindustri, bør Balsfjord kommune og næringslivet kunne finne sin vei inn i havbruksnæringens verdikjeder i langt større grad enn i dag.

Folkemøtene gav uttrykk for at man er stolte over å være en landbruks- og industrikommune, herunder også at for at er det viktig å ha yrkesfaglige utdanninger og at dette må verdsettes høyere. Flere ungdommer pekte på at også fritidstilbudene burde reflektere interessene i yrkesfag. Man ønsker seg likevel et bredere næringsliv med nye teknologier. Data, oppdrett og reiseliv ble nevnt som framtidige virksomheter som ville være interessante å arbeide innenfor.

3 BEFOLKNING OG BOSETTINGSMØNSTER

Balsfjord sin framtid skapes av erfaringer fra fortid, dagens situasjon og ressurstilgang og de visjoner og målsettinger som forener befolkning og næringsliv.

Mulighetsrommet gis også av omgivelsene, hva som skjer der, og hvordan man forstår egen kommunes rolle i og for omkringliggende kommuner, fylkes og nasjon. og bruker som samarbeidspartnere og ressurs for egne målsettinger.

3.1 Balsfjord i regionen

Stortinget vedtok juni 2017 en kommunestruktur der flere kommuner ble slått sammen og der de to fylkeskommunene Troms og Finnmark skal være en fylkeskommune med virkning fra 1.januar 2020. Balsfjord kommune vurderte muligheten for å slå seg sammen med en eller flere av nabo-kommunene, men valgte å bli stående som egen kommune.

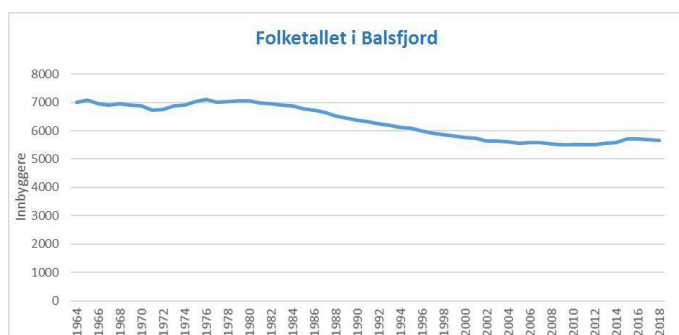
Balsfjord er i dag med i Tromsøområdet Regionråd, sammen med Karlsøy og Tromsø. Kommunen samarbeider om oppretting av en felles Regional Strategisk Næringsplan med Tromsø, Karlsøy, Lyngen og Storfjord. Samarbeidet er en videreføring av samarbeid i Byregionprogrammet og i regionrådet. Balsfjord kommune har også et samarbeid med Storfjord kommune om felles NAV-kontor, med kontorsted Nordkjosbotn.

En virkning av opprettingen av ny fylkeskommune, er at denne foreslås nye oppgaver, bl.a. ved overføring av oppgaver og personell fra statlige organer. De nye oppgavene forventes å delvis få en desentralisert struktur. Balsfjord kommune har svært få statlige arbeidsplasser, og den nye regionen kan gi muligheter for vertskap for enkelte slike etableringer.

Balsfjord kommune har inngått en samarbeidsavtale med UiT- Norges arktiske universitet om samarbeid på konkrete prosjekter innen utvikling og kompetanse.

3.2 Befolkningsutvikling

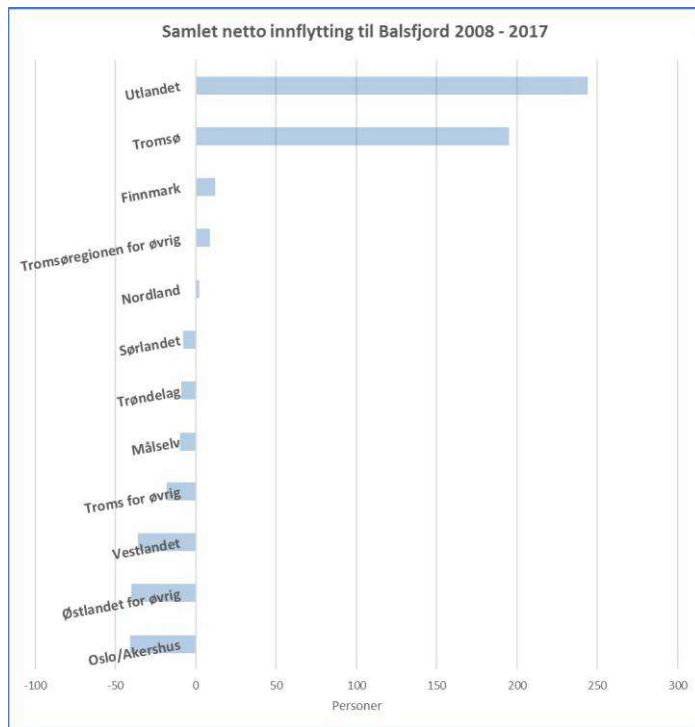
Det høyeste nivå for folketall hadde kommunen i perioden 1964 til 1980 med ca. 7000 innbyggere. De påfølgende tre tiårene sank folketallet og flatet ut på ca. 5500 innbyggere. Nedgangen skyldes i hovedsak høy netto utflytting. Fra 2008 har kommunen hatt netto innflytting som har bidratt til en liten vekst i folketallet. Nedgangen de 3-4 siste årene skyldes negative fødselstall. Pr. januar 2018 har Balsfjord kommune 5653 innbyggere.

Figur 2 Kilde: SSB Statistikkbanken

De siste 15 årene har det vært netto innflytting til kommunen, størst vekst har det vært ved etablering av ny næringsvirksomhet. Inn- og utflyttingen har over tid svingt mellom 200 – 350 personer hver vei. Industrivirksomheten har bidratt til økt arbeidsinnvandring, men det også vel verdt å merke seg at Balsfjord i tiårsperioden fra 2008, har hatt en klar netto innflytting fra Tromsø. I

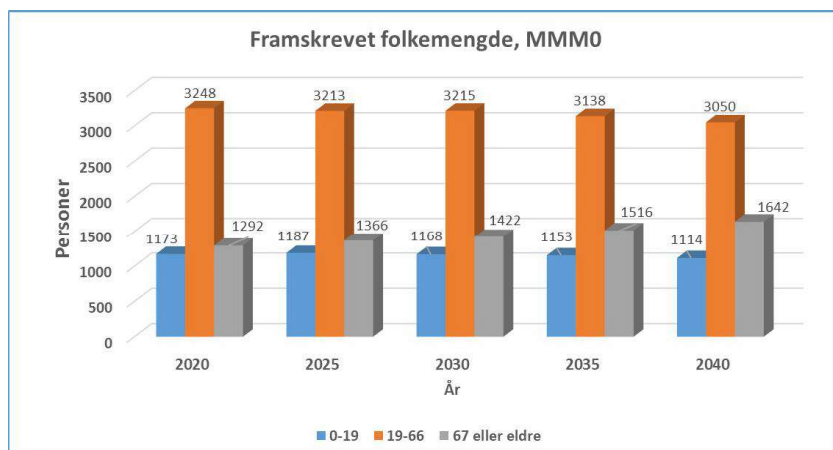
perioden er det også en svak netto tilflytting fra Finnmark og resten av Tromsøregionen, men det er en liten nettoutflytting til nabokommunen Målselv. Den største nettoutflyttingen går til Oslo og Østlandet, og til Vestlandet.

Figur 3: Spesialkjøring data SSB

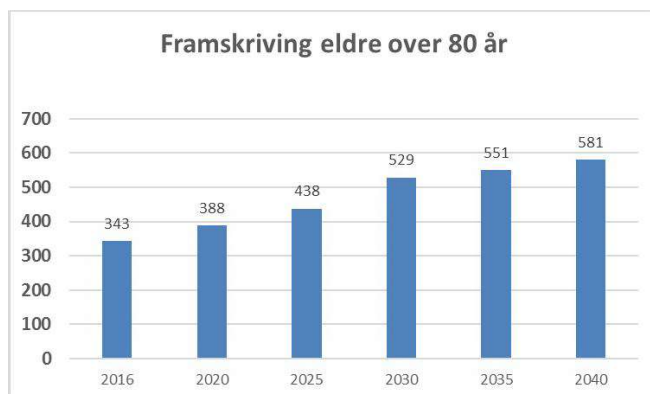
Det er likevel enda større andel flyttinger over tid internt i kommunen, der langtidstrenden er flytting fra perifere deler av kommunen inn til tettstedene Storsteinnes, Nordkjosbotn og Mestervik. Dette medvirker til tettstedene siden 1999 har økt sitt folketall med nær 350 personer, mens spredtbygde områder har hatt en nedgang på i underkant av 500 personer.

Den framtidige utviklingen framgår av SSB sin prognose i middelsalternativet (MMMM), som viser at folketallet i Balsfjord igjen stige jevnt fra 2020 og antas å ligge på 6600 innbyggere i 2030, altså vokste med 950 personer. Dersom innvandringen uteblir (MMM0), vil folketallet øke til ca. 5800 innbyggere, altså med ca. 150 personer. Ved inngangen til planperioden 2018 - 2030, med sterk nedgang i innvandringen, er den siste framskrivningen nok mest realistisk. Balsfjord kan også i dette alternativet forvente en viss vekst i folketallet. Men det vil være utfordrende ved at alderssammensetningen endrer seg betydelig.

Figur 4 Kilde: SSB Statistikkbanken

Viktigst er at andelen eldre øker. Ikke minst ved at andelen eldre over 80 år øker med nesten 200 personer. Erfaringsmessig vil ca. 20% av disse ha relativt omfattende behov for offentlige tjenester, noe som vil kunne bety at antall sykehjemsplasser må øke med om lag 40 plasser. Antall barn og unge under 19 år vil ligge stabilt på dagens nivå. Andelen i aldersgruppen 20-66 år vil ha en svak nedgang med ca. 30 personer, noe som bør kunne hindres ved en aktiv tilrettelegging for arbeidsplasser i kommunen.

Figur 5: Kilde: SSB Statistikkbanken

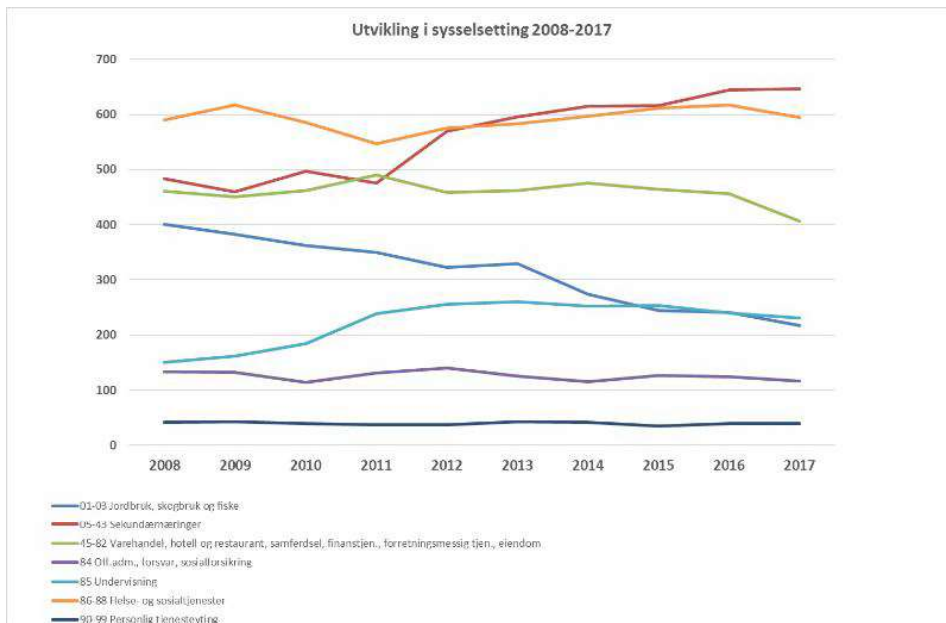
3.3 Innvandrere og flyktninger

Det er personer fra mange land som har innvandret til Balsfjord, og i de siste årene har kommunen også organisert mottak og bosetting av flyktninger (10 – 20 per år). Disse gjennomgår et toårig introduksjonsprogram. Integreringen har gått greit med god trivsel og det er godt samarbeid med lokalmiljøet. Antall flyktninger i kommunen ligger på landsgjennomsnittet. Arbeidsinnvandringen er også viktig for sysselsettingen i industrien i Balsfjord. I alt er det registrert 400 innvandrere fra 40 ulike land, hvorav 10% er flyktninger.

3.4 Sysselsetting

I 2017 er det like mange sysselsatte med arbeidssted i Balsfjord som for ti år siden; 2250 personer med arbeidssted i Balsfjord. Imidlertid dekker dette over at i første halvdel av perioden økte sysselsettingen med omlag 150 personer, for deretter å synke med like mange personer i siste del av perioden.

Utviklingen preges altså av vekst og fall, men også av betydelige forskyving av arbeidskraften mellom næringene. Den mest markante endringen er den sterke nedgangen i landbruk, skogbruk og fiske som nærmest er halvert i sysselsetting. Den viktigste årsaken til nedgangen er reduksjon i antall avløserer i landbruket. Disse er organisert slik at de er registrert som sysselsatte i Balsfjord ved Landbruk Nord, men arbeider i hele landsdelen. Antall sysselsatte i jordbruket bosatt i Balsfjord er likevel sterkt redusert. I 2017 var det registrert 147 sysselsatte i jordbruket med bosted i kommunen, dvs. over 100 færre enn ti år forut. Den andre markante endringen i sysselsettingen, er veksten innenfor sekundærnæringene (industri, bergverk, bygg ol) som har sterk vekst med 160 personer og i 2017 på 650 sysselsatte, en vekst på 33%! En tredje viktig endring er den sterke veksten fra 150 til 250 personer sysselsatte i undervisningssektoren i første halvdel av tiårsperioden. Det har likevel vært en nedgang på 30 personer i denne sektoren i siste del av perioden. En siste tydelig endring er at sysselsettingen innen handel, reiseliv og forretningsmessige tjenester har falt i siste del av perioden, med 15 %. For øvrige næringene som offentlig administrasjon og helse- og sosialtjenester samt personlig tjenesteyting, er sysselsettingen stabil.

Figur 6 Endring i antall sysselsatte i næringene over tid; Kilde SSB Statistikkbanken

3.5 Pendling

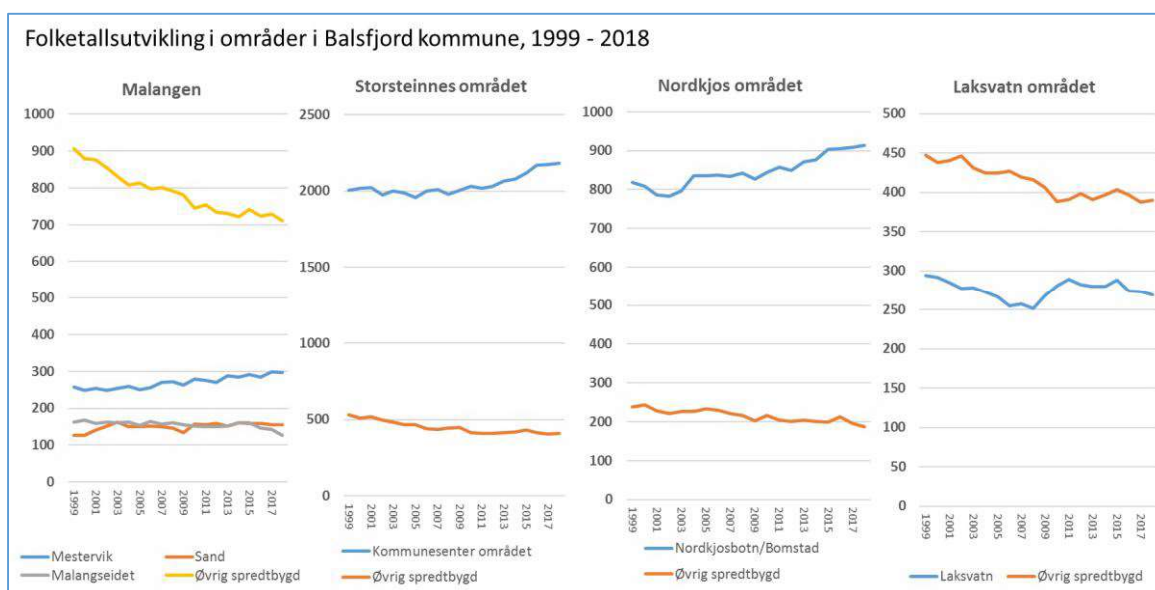
Tromsø er den viktigste kommunen for Balsfjord både når det gjelder inn- og utpendling. I 2017 var det i alt 657 personer som pendlet ut av Balsfjord, hvorav 436 som pendlet til Tromsø. Motsatt vei, så pendlet 154 personer fra Tromsø til Balsfjord, noe som utgjør 10% av utpendlingen fra Tromsø. I tillegg pendlet 226 personer til Balsfjord, primært fra Storfjord (99), fra Målselv (46) og fra Lyngen (25). Det er også de samme kommunene som mottar øvrige utpendlere fra Balsfjord. Det samlede bildet er at Balsfjord og nabokommunene utgjør et integrert bo- og arbeidsmarked som igjen er tett integrert med Tromsø, der Tromsø utgjør et sentralt tjenestemarked for hele regionen.

3.6 Bosettingsmønster

Balsfjord kommune har et areal på 1500 km². I følge SSB sin tettstedsdefinisjon bor 1500 innbyggere (27%) i tettstedene Nordkjosbotn og på Storsteinnes som samlet har et areal på 1,8 km². Kommunesenteret Storsteinnes har i 2017 knapt 1000 innbyggere. Utenfor tettstedene bor de øvrige 4150 innbyggerne i små grender, langs fjorder og i dalfører. Gitt en slik statistisk tilnærming, skulle bosettingsmønsteret være en betydelig utfordring både for det offentlige tjenestetilbudet og det lokale markedet for varer og tjenester. Det er vanskelig å oppnå stordriftsfordeler for virksomheter i lokalmiljøet da kunde- og brukergrunnet blir for lite.

Men selv med svært lavt kundegrunnlag i tettstedene, så har disse f.eks. et godt tilbud innen dagligvarehandel med to store konkurrerende butikker på hvert tettsted. Grunnen til dette er for det første at den statistiske avgrensningen av tettstedene er for snever. Den forutsetter en nærhet mellom husene som gjør tettstedene mindre enn de oppleves for de som bor der, og tettstedene har også et næromland med høy bosetting. For det andre har kommunen både en stor gjennomgangstrafikk og stor besøksbefolkning. Dette gjelder særlig Storsteinnesområdet og Nordkjosbotn området, men også til en viss grad Mestervik. Disse områdene er de som har hatt vekst. Veksten i Storsteinnes- og Nordkjosbotn området, ser også ut til å ha bremset nedgangen i de spredtbygde utkantene i disse områdene. Mestervik har ikke klart å bremse nedgangen i de mer spredtbygde delene i Malangen, mens Laksvatn nok mer må sees på som spredtbygde område.

Utviklingen i disse områdene framgår i følgende figur:

Figur 7: Kilde SSB Statistikkbanken - tall for grunnkretser i Balsfjord

Kommuneplanens samfunnsdel vil derfor legge den beskrevne bosettingsstrukturen til grunn og operere med fire regioner innen kommunen. Ut fra deres individuelle forutsetninger, utviklingsdynamikk, demografiske tunge trender og lokale initiativ vil kommunen legge til rette for en mest mulig robust bosetting i hele kommunen.

3.7 Mål og strategi for bosetting

MÅL	Skape en robust og bærekraftig bosettingsstruktur i hele kommunen
STRATEGI	
Areal	Fastsette arealbruken ut fra lokale fortrinn og ressurser og planlegge ut fra et perspektiv om samordnet areal-, bolig og transport.
Infrastruktur	Videreutvikle transport- og logistikksystemet i Balsfjord til et attraktivt knutepunkt for strømmer av personer, varer, tjenester, gods og data i nord.
Verdiskaping	Tilrettelegge for ytterligere vekst gjennom god dialog med eksisterende næringer og arbeide målrettet for å legge til rette for - og trekke til seg - regionale, nasjonale og internasjonale virksomheter.
Sentra	Storsteinnes må utvikles som kommunesenter gjennom attraktive bomiljø, et bredt sammensatt offentlig og privat tjenestetilbud, møteplasser og arenaer og et handelstilbud som dekker mer enn grunnleggende behov. Skape et levende og trygt sentrum gjennom god tilgjengelighet, også for gående og syklende. Bidra til en videre utvikling av Mestervik som distriktssenter og Nordkjøsbotn som attraktivt handels- og servicesenter.
Kommunale tjenester	Grunnleggende tjenester skal være tilgjengelige for befolkningen innen rimelig reisetid, samtidig som distribuerte tjenester skal kunne nå ut i hele kommunen på en bærekraftig måte.

4 NÆRINGSUTVIKLING OG INFRASTRUKTUR

4.1 Næringsliv

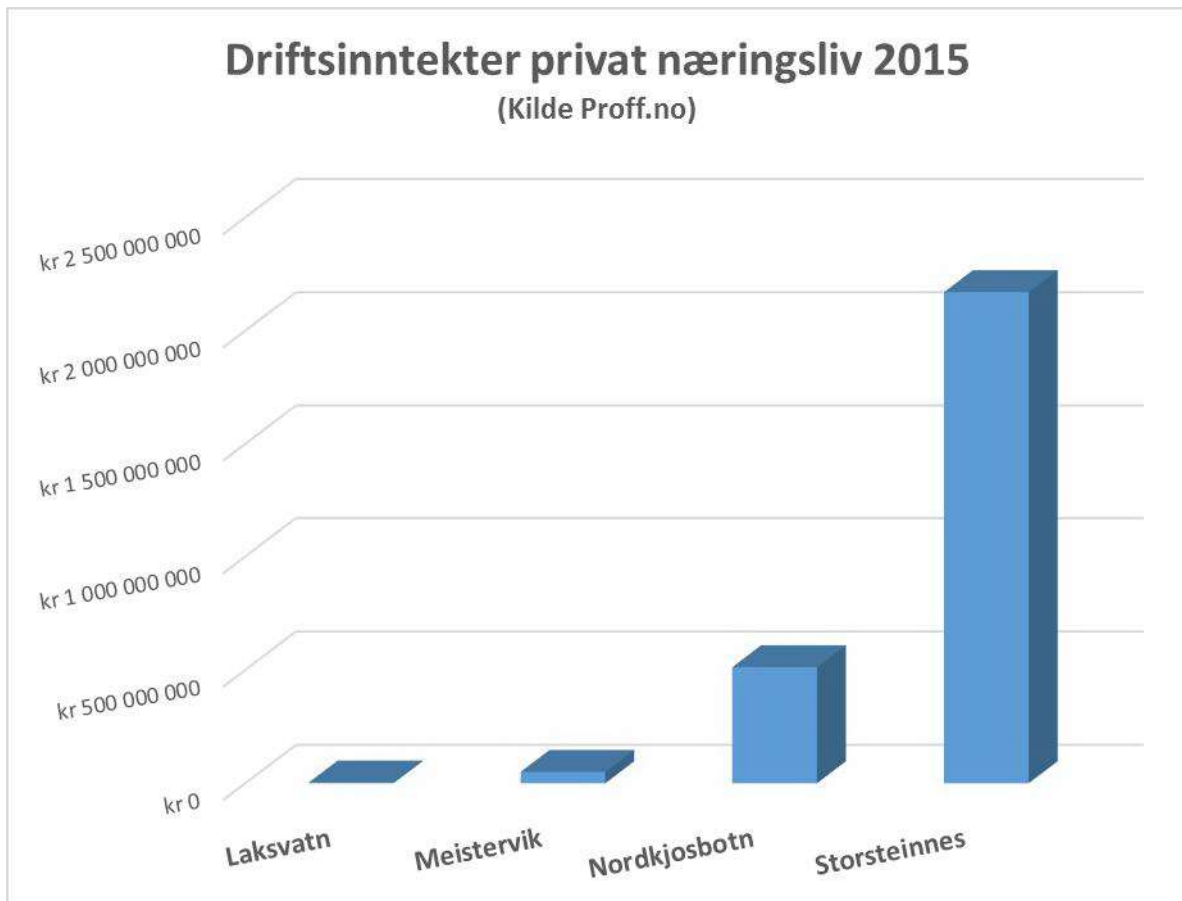
Balsfjord har et sterkt landbruks- og industrimiljø og ei industrihavn med stort utviklingspotensial. Innenfor landbruk et det over generasjoner utviklet et integrert produksjonssystem fra bonde til forbruker eller fra jord til bord. Balsfjord er en av Nord-Norges fremste landbrukskommuner og har naturgitte- og menneskelige forutsetninger. Kommunens sentrale plassering i landsdelens transportsystem, både sjøvei og landveis integrerer den økonomiske aktiviteten i Troms og Finnmark. Selskaper som Felleskjøpet produserer og distribuerer dyrefôr til gårdsbruk fra Pasvik til Saltdal. Tine Meieriers anlegg på Storsteinnes tar tilsvarende imot overskuddsmelk fra Tana, Alta og Harstad til sine produksjonslinjer for ost. Kjøtt fra storfe, småfe og gris utgjør nær 500 tonn slaktevekt og leveres i hovedsak til Norturas slakteri i nabokommunen Målselv. En mindre del av dette blir foredlet i Balsfjord. Reindriftsnæringen i distrikt Meavki/Stuoranjarga bidrar med 7-8 tonn reinkjøtt som i all hovedsak foredles utenfor kommunen. Elgjakta, om enn en fritidsaktivitet, bidrar med ca 12 tonn kjøtt. Den internasjonale matvaregiganten Cargill produserer oppdrettsfôr med innsatsfaktorer som kommer sjøveis og foredles og fraktes – primært på sjø – til oppdrettsanlegg i nord. Mack har for få år siden lagt sitt bryggeri til Balsfjord. Balsfjord har dermed sterke fortrinn innen matproduksjon, fortrinn som bør ivaretas og utvikles videre.

Den sentrale posisjonen Balsfjord har i regionen fører til at også flere mindre industrivirksomheter finner kommunen interessant som etableringssted. Rundt disse landbruks- og industrivirksomhetene er det et stort transportbehov, noe som har bidratt til etablering av flere mindre og middels store bedrifter innenfor logistikk, da særlig innen landtransport, men også for sjøtransport gjennom oppbyggingen av Bergneset Havn.

At Balsfjord har blitt et sentral knutepunkt i nordnorsk transport, skyldes ikke geografi alene, men også politiske beslutninger. Da hovedveinettet ble bygd ut i nord, var det enklest å følge traseer i innlandet, men samtidig så nær kysten som mulig, der hovedtyngden av bosettingen befinner seg. Etter hvert som Tromsø vokste og ble største by i nord, må nær sagt alle som skal til og fra Tromsø langs vei, passere gjennom Balsfjord på E6 og E8 som møtes i Nordkjosbotn. Dette krysset er da også mest trafikkerte knutepunkt i hovedveinettet i nord. Dette statlige veisystemet er viktig brikke i utviklingen av industri, handel og annen virksomhet i kommunen.

Balsfjord har over noen tiår, bygd seg opp som et sentralt knutepunkt for den nordlige del av det nordnorske markedet. Vest for Balsfjord ligger det lettest tilgjengelige markedet med Tromsø 75 000 innbyggere, mot nord ligger Nord-Troms og Finnmark med 90 000 innbyggere og mot sør til Midt- og Sør-Troms, Ofoten, Vesterålen og Lofoten med 160 000 innbyggere. Virksomheter som etablerer seg i Balsfjord kan betjene et regionalt marked på inntil 325 000 innbyggere regionen, men også delvis nasjonalt og internasjonale markeder.

Dette vises tydelig i den geografiske fordelingen av verdiskapingen innenfor Balsfjord kommune, men hovedtyngden i Storsteinnes området og Nordkjosbotn. Store virksomheter som Felleskjøpet, Mack bryggeri og EWOS Cargill utgjør over halvparten av driftsinntektene for Nordkjosbotn og Storsteinnes. Dette er virksomheter som produserer store volumer, har behov for relativt store arealer og god infrastruktur. På dette området har Balsfjord sine særlige fortrinn.

Figur 8: Geografisk fordeling av driftsinntekter i næringslivet

4.2 Logistikk og infrastruktur

4.2.1 Næringsarealer

I revisjon av arealplanen i 2011 ble det satt av en god del nye næringsarealer og arealer til turisme- og fritidsformål. En god del av arealene er regulert og delvis tatt i bruk. Forbedret infrastruktur, ikke minst etableringen av Balsfjord nettstasjon med 2 x 420kV linjer inn, har ført til utvidet interesse for middel- til store arealer i kommunen. Det er derfor behov for å revidere hvilke arealer som bør vektlegges i kommende rullering av arealplanen og se dette i lys av endret næringsdynamikk. For noen arealer er det allerede et stort press (f.eks. Bergneset) som bør utvides. Næringsarealer kan ikke sees isolert, men må sees i sammenheng med arealer til offentlig og privat tjenesteyting, boligområder og transportløsninger, i en samordnet areal- og transportplanlegging.

4.2.2 Veier

Bergneset havn og industriområde er direkte tilknyttet E6 (og fylkesvei 295) med god adkomst. E6 er i nord videre knyttet direkte mot E8 som utgjøre eksportkorridor mot Finland (86 km fra Bergneset) og er i sør linket til E10 mot Sverige (156 km). Dette veisystemet er godkjent for modulvogntog. Fylkesveiene i kommunen har sterkt behov for vedlikehold. Kommunen er likevel tilfreds med at fylkesvei 858 over Malangen/Malangseidet inngår i konseptvalganalyse som avlastende innfartsvei til Tromsø. Denne veistrekningen er av svært stor betydning for samfunnsikkerheten til hele Midt-Troms. Siden store deler av bosettingen er nært kopleet til E6, E8 og FV858, har svært mange veier av god standard mellom de større tettstedene. På den annen side blir opplevelsen av kvalitet ved overgang mellom disse veiene og fylkeskommunale- og kommunale veier i distriktene desto større.

4.2.3 Flyplasser

Balsfjord har tre tilgjengelige flyplasser i stamnettet innen 1-2 timers reiseavstand. Tromsø Lufthavn gir gode daglige kommunikasjoner nasjonalt og internasjonalt, mens Bardufoss Lufthavn og Harstad/Narvik- Evenes Lufthavn har lavere frekvens, men på den annen side har bedre forhold for cargo. Samlet gir dette tilgang til 25 avganger til Oslo per dag, 15 av disse fra Tromsø. Tromsø Lufthavn har også internasjonale direkteruter til Luleå/Oulu, Helsinki, København, Stockholm, London, Frankfurt, Zürich, Amsterdam og Gdansk. Evenes har i tillegg ukentlig rute til Tallin.

4.2.4 Jernbane

Nærmeste jernbanetilgang er Narvik stasjon 150 km sør, med 2 daglige avganger inn på det europeiske jernbanenettverket og 4 daglige forbindelser for gods til Oslo (Alnabru) med ARE-toget.

4.2.5 Kraftforsyning

Dagens strømforsyning levert av Troms Kraft Nett (TKN) har ledig kapasitet med 11MW. Framtidig potensial er svært stort i og med at Statnett har fullført og strømsatt 2 x 420 kV linjer i stamnettet til Balsfjord tett opp til Bergneset Havn og industriområdene. Balsfjord kommune har i en samarbeidsavtale med Troms Kraft Nett om å fremme en konsesjonssøknad for uttak fra Statnetts nettstasjon på inntil 250MW.

4.2.6 Vannforsyning

Balsfjord kommune har tilrettelagt for god vannforsyning til befolkningen i tettsteder og bygder og til etablert næringsmiddelindustri (Cargill EWOS, Felleskjøpet, Mack Bryggeri, TINE Meierier m fl). For etablering på Bergneset har Storvatn Vassverk bekreftet at de relativt enkelt kan tilføre ytterligere vannmengder med inntil 10 liter per sekund med trykk 5 bar. I tillegg vil Balsfjord Kommunalteknikk kunne tilrettelegge for ytterligere 30 liter per sekund. I spredtbygde områder er det i stor grad private løsninger av ukjent kvalitet.

4.2.7 Mineralressurser

Balsfjord kommune har mange mineralforekomster, og flere masseuttak og steinbrudd i drift. Forekomsten Bergneset (pukk) er av regional betydning, og det er viktig at det legges til rette for utvinning av hele denne ressursen. Igjeldende arealplan er ikke hele ressursen avsatt til råstoffutvinning. En annen viktig forekomst i kommunen er Stormoen. Forekomsten består av sand og grus med stor utbredelse og er av stor lokal betydning.

4.2.8 Fibertilgang

Det er god tilgang på fiber til Balsfjord hvor stamfiberen, levert av Bredbåndsfylket Troms (BBFT), går igjennom kommunen. Telenor og Broadnet har utbygd noen områder i tettbygde strøk, samt at Balsfjord har utbygd Neste Generasjons Aksessnett (NGA (>30 mbit/s)) fra Mestervik til Ansnes. Balsfjord kommune har, sammen med Nasjonal Kommunikasjonsmyndighet (Nkom), bevilget midler til utbygging i kommunen, og er i gang med utbygging av aksessnett NGA i flere områder, og vil med dette, kunne dekke også de mer spredtbygde områdene. Dette skal ferdigstilles i 2018. I disse områdene vil kapasiteten kunne garantere høye hastigheter for bedrifter som har behov for det. Kommunen ønsker å gi tilgang av NGA i hele kommunen, og har søkt- og fått innvilget tilskudd til videre utbygging i de få områdene som fortsatt ikke har tilstrekkelig hastighet.

4.2.9 Havner

Bergneset Havn er fylkets tredje største havn for gods. Havna ligger ved E6 og har derfor mulighet for omlastning til vegtransport opp til og med modulvogntog. Havna har en sentral betydning for etableringen av større industrivirksomheter og har nådd sin kapasitetsgrense. Havna reguleres for å kunne ta inn flere båter samtidig og med 150% økning av areal for lager og industriformål. Det er

også en liten fiskerihavn på Tennes uten mottak. Denne er i prosess for avhending fra Fiskeridirektoratets side.

4.3 Samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging

Infrastrukturen i kommunen må sees i sammenheng og følge de statlige planretningslinjene. I Balsfjord er det over tid vokst fram en overordnet struktur med relativt enhetlige og i alle fall delvis adskilte arealer for industri- og annen tyngre næringsetableringer (Stormoen/Brennmoen), for boligbebyggelse i og nær tettsteder med offentlige administrative og tjenestefunksjoner (Storsteinnes, Nordkjosbotn og Mestervik), et større område for havn og industri nær et større anlegg for masseuttak (Bergneset). Denne strukturen kan legges til grunn for framtidig arealdisponering. Arealer for tyngre industri- og næringsetableringer konsentreres til begge sider av korridoren langs E6 på strekningen fra Tømmerelv til Statnetts nettstasjon ved Kjosvatn. Disse arealene vil være svært attraktive og danne grunnlaget for et sterkt industrielt miljø i Balsfjord. I tillegg bør det tilrettelegges ytterligere arealer for virksomheter med behov for havn på Bergneset. En viktig grunn for dette er også muligheten for å flytte transport fra vei til sjø, noe som gir stor klimagevinst. I Nordkjosbotn er arealene begrenset og industriarealene kommer tett inn på boligområder. Framtidig utvikling her må ta sterkere hensyn og sikre at framtidige næringsetableringer er kompatible med boliger. Kommunesentret Storsteinnes har mulighet for å utvikles til et «halv-urbant» tettsted om man avgrenser sentrumsarealene slik at all service og handel er tilgjengelig for syklende og fotgjengere. Det forutsetter imidlertid at noen arealformål i sentrum (LNF-R) må vike for sentrumsformål. Sentrumsbebyggelsen må ha en større tetthet enn i dag. Med økt antall innbyggere i sentrum vil det skapes grunnlag for tilgang til varer og tjenester som ikke er tilgjengelige i dag. Ved at større andel av tilbudene samles i sentrum, vil besøkende kunne dekke flere behov samtidig. Transportbehovet vil bli mindre.

4.4 Mål og strategier for næringsliv og infrastruktur

MÅL	Balsfjord skal være foretrukket etableringssted for areal-, transport og energikrevende virksomheter
STRATEGI	
<i>Landbruk</i>	Skape et bærekraftig landbruk og produksjon av mat og drikkevarer basert på lokale naturgitte fortrinn.
<i>Industri</i>	Tilrettelegge store sammenhengende næringsarealer med gode betingelser for effektiv logistikk der man skaper muligheter for integrerte verdikjeder og industrielt miljø.
<i>Havn</i>	Videreutvikle Bergneset havn som betydelig intermodalt knutepunkt mellom sjø- og landveis transport, og som industriområde
<i>Reiseliv</i>	Motivere for økt omfang og bredde i etableringer som med basis i lokale fortrinn og forbedret tilgjengelighet møter det voksende markedet i regionen.
<i>Infrastruktur</i>	Sikre at all næringsrettet infrastruktur – som vei, havn, strøm, vann- og avløp og fiber - møter internasjonale forventninger, og at det foreligger planer for økte behov i framtiden.
<i>Nyetterablere</i>	Aktivt legge til rette for at kreativitet og gründervirksomhet skal bidra til nye virksomheter og bidra til et bredt sammensatt arbeidsliv.
<i>Samarbeid</i>	Det skal være et forpliktende samarbeid mellom næringsliv og kommunen der næringslivet har ansvaret for sin konkurransekraft og der kommunen tilrettelegger gjennom forutsigbart og målrettet planverk og aktiv dialog i næringsarbeidet.

5 MILJØ OG KLIMA

5.1 Miljøutfordringer

Folkemøtene i forbindelse med kommuneplanens arealdel gav klart uttrykk for de setter stor pris på å bo en kommune med gode miljøforhold. Det er likevel forhold som bør overvåkes og noen som man allerede kan forbedre.

Folkemøtene i le deler av kommunen var ikke tilfreds med søppelhandtering og hvordan systemet med miljøstasjoner (søppelcontainere) fungerer – ofte er de fulle og søppel flyter ut i området der de er oppstilt. Kommunen tar dette signalet og vil se på forbedringer.

Landbruket har forbedret seg på avrenning og kartlegging av resipienter viser en generell god miljøstatus på elver og vassdrag. Balsfjord og Malangen har tilstandsgrad «god økologisk grad». Det er noe utslipp fra industri uten at dette ser til å være utenfor det resipienten klarere å handtere. Det er noe forhøyede verdier av fosfor i Balsfjorden uten at dette behøver å ha noen direkte sammenheng med etablert industri.

Det er en del marint avfall som finner veien inn til Balsfjorden, men mesteparten stopper opp lenger ut mot kysten. Strandryddingsaksjoner har vist seg effektiv, da det kommer lite tilførsel av nytt plastsøppel. Nordkjosbotn sentrum – som ofte har sterk vind i retning sjø – bidrar dessverre med noe vindført søppel til strand og sjø. Området ytterst i Malangen er mest utsatt da det ligger nærmest storhavet. Siste års strandrydding har vist seg effektiv og det har på en 3 årsperiode tilkommet relativt lite nytt søppel i strandsonen. Det finnes fortsatt noe gammelt avfall fra tiden alt ble dumpet i fjæra. Noe av dette tas i strandryddeaksjoner. Det er enkelttilfeller av forsøpling med rundballeplast som har forbedringspotensial.

Fra 2020 kommer forbud mot bruk av fossil fyringsolje. Oljetanker nedgravd i kommunen skal da saneres, og Enova gir tilskudd til fjerning av disse fram til og med 2019. Kommunen vil utarbeide lokal forskrift for handtering av dette i nær framtid.

Som spredtbygd kommune er det tilsvarende også mange spredte private avløp fra boliger og hytter. Kommunen har ikke oversikt over tilstanden til disse, noe det er behov for å kartlegge.

5.2 Klimatilpasning og klimagassreduksjoner

Balsfjord kommune har i sin nåværende arealplan av 2011 innarbeidet planer og beredskap for hvordan man kan handtere hendelser *som følge av* forventede klimaendringer, altså tilpasninger til klimaendringer. Klimaendringer forventes å gi havnivåstigning, hyppigere og kraftigere ekstremvær, flere og større flommer, mer erosjon og større områder som er utsatt for ras og skred. For å ivareta sikkerhet for liv og helse og for å beskytte materielle verdier, kan det bli nødvendig å gjøre tiltak for bebyggelse og infrastruktur som veier, havner og kraftledninger slik at de ikke vil være utsatt for flom og ras. Utfordringene med *virkinger av* klimaendringer er godt behandlet i gjeldende kommuneplan, men vil bli oppdatert og revidert i lys av Risiko- og Sårbarhets vurderingene i kommuneplanens samfunnsdel.

Kommuneplanens samfunnsdel vil rette økt oppmerksomhet på hvordan man kan *unngå* menneskeskapte klimaendringer, gjennom reduksjon av klimagassutslipp. Klimaendringen har en menneskeskapt dimensjon knyttet til økte utslipp av klimagasser som CO₂, metan og lystgass. Konsentrasjon av slike gasser i atmosfæren fører til temperaturøkning. Ren, tørr luft inneholder 78 volumprosent nitrogen, 21 % oksygen, 1 % argon og 0,04 % CO₂, og utgjør tilsammen 99,998 % av gassene i atmosfæren.

5.2.1 CO2 og metan

Andelen CO2 i atmosfæren har hatt en økning fra ca 300 ppm før den industrielle revolusjon til i overkant av 400 ppm i dag. Metan utgjør en svært liten andel av atmosfæren (0,7 ppm), men er mer potent som klimagass men brytes også langt raskere ned i atmosfæren. Metans bidrag til drivhuseffekten er 1-3%. En del av menneskeskapt utslipp av metan kommer fra landbruket, særlig fra husdyrhold, men noe også fra omdanning av myr. For Balsfjord utgjør klimagassutslippene ca 40 000 tonn CO2 ekvivalenter. De viktigste kildene og omfanget for klimagasser er veitrafikken (ca 28 000 tonn CO2), landbruk (5 000 tonn), industri og bergverk (ca 4 000 tonn) og avfallsdeponi (4000 tonn). Det er i hovedsak tre kilder som bør kartlegges og utredes mht reduksjon av klimagasser; veitrafikken som står for 2/3 av CO2 utslippene og landbruket og avfallsdeponi som står for henholdsvis 12% og 9% av klimagassutslippene, da i form av metangass.

5.2.2 Reduksjon av klimagassutslipp

For Balsfjord vil man kunne redusere klimagassutslipp ved å legge om transportsystemet ved å skape et konkurransedyktig alternativ for transport av gods og varer fra vei til sjø. Bergneset havn bør derfor tilrettelegges slik at man kan oppnå vesentlige reduksjoner i klimagassutslipp. I tillegg bør man kunne tilby tilstrekkelig kapasitet for landstrøm, inklusive mulighet for lading av batterier for elektrisk drevne fartøy. Utviklingen av havna må sees i et internasjonalt perspektiv.

Veitrafikken kan redusere utslipp på flere måter, enten ved omlegging til elektriske kjøretøyer eller ved å redusere transportbehovet lokalt. Mer konsentrerte tettsteder med gang- og sykkelavstand og fornuftige kommunikasjoner med kort reisetid mellom bolig og arbeidssted vil også bidra til reduksjoner. Her kan tilrettelegging for lokal kollektivtransport, samt at mer av pendlertrafikken mellom Tromsø og Balsfjord bør kunne skje i form av elektriske busser.

Når det gjelder landbruket, er reduksjoner i metanutslippene utfordrende. Balsfjord kommune har som mål å øke aktiviteten i landbruket. Landbruket driver produksjon av melk og kjøtt, og økt produksjon vil nødvendigvis betinge flere dyr som igjen produserer mer metan. Metan dannes i fordøyelsesprosessen, og en del av metan finnes i dyremøkk. Ved å prosessere dyremøkk kan metan utvinnes og brukes i forbrenning, enten som biodrivstoff eller til oppvarming. Klimaeffekten av metan reduseres kraftig i en slik prosess. Reststoffene fra en slik prosess kan fortsatt brukes som gjødsel, og med riktig tilrettelegging kan man også få redusert transportbehovet for utkjøring av dyregjødsel. Balsfjord kommune vil undersøke denne muligheten, gjerne sammen med andre kommuner og avfallsselskaper, for om mulig etablere et slikt kombinert biogassanlegg. Slike anlegg har gjerne stordriftsfordeler, og et slikt prosjekt bør sees i et regionalt perspektiv.

Skog har stort potensiale for å binde CO2. Landskogtakseringer viser at CO2 bindingen øker i barskog, og er noe dalende i lauvskogen. Det skyldes en stor del av gammel bjørkeskog som er på retur, men en fortsatt god vekst i etablerte barplantefelt. Det er stort potensiale i CO2 binding i treslagskifte. Planting av granskog er fortsatt legitimt, og det finnes naturlig gran i alle fylker i Norge. Det har fra miljösidens vært stilt spørsmål om det bør være legitimt med treslagskifte på Vestlandet og Nord-Norge hvor grana ikke enda har spredt seg helt ut til kysten uten hjelp. Dette blir et viktig spørsmål fremover for skogbruket. Det ligger her et stort potensial for å binde CO2.

Metan kan utgjøre en liten del av utslipp i landbruket. Landbruket kan likevel bidra til å redusere metanutslipp ved å bruke husdyrmøkk i produksjon av biogass. Dette bidrar på to måter; man får redusert mengde metan i atmosfæren der den blir omdannet til energi og CO2. Reststoffet inneholder fortsatt de viktige gjødselkomponentene, er redusert i vekt og bidrar derved til å redusere transportbehovet. Etablering av biogassanlegg kan bidra til klimagassutslipp samtidig som det løser et transportproblem med gjødsel i landbruket.

De menneskeskapte klimagassutslippene fra virksomhet i Balsfjord kommer i all hovedsak fra transportsektoren og deler av industrien. En spredtbygd kommune med få tettsteder og små bygdesentra er i utgangspunktet lite tilrettelagt for kollektiv transport. Privatbilen står derfor for det meste av utslipp fra persontransporten lokalt.

En klimavennlig areal- og transportplanlegging er derfor et sentralt tema. Det innebærer blant annet å redusere transportbehovet, redusere utslipp fra transport og legge til rette for at en økt andel av personreiser kan tas til fots, på sykkel eller med kollektivtransport.

5.3 Mål og strategi for miljø og klima

MÅL	Balsfjord vil opprettholde sin gode miljø, men også forbedre der det er mulig. Effektive tiltak for reduksjon av klimagassutslipp, og beredskap og tiltak som reduserer negative konsekvenser, skal inngå i all planlegging.
STRATEGI	
<i>Miljøovervåking</i>	Til enhver tid ha oppdaterte indikatorer på viktige parameter for å overvåke miljøtilstanden i kommunen og ha beredskap for nødvendige tiltak.
<i>Grønn kraft</i>	Tilrettelegge for etableringer som kan nyttiggjøre seg av den store tilgangen på grønn kraft som er tilgjengelig lokalt
<i>Et klimavennlig industri og logistikk-knutepunkt</i>	Tilrettelegge arealbruk slik at virksomheter og transport skjer slik at miljøpåvirkning og utslipp av klimagasser reduseres i hht nasjonale forventinger, sett i et regionalt og nasjonalt perspektiv
<i>Ny teknologi</i>	Tilrettelegge for at det skal bli lettere å øke andelen kjøretøy og fartøy på grønn energi.
<i>Fornybare ressurser</i>	Utnytte lokale ressurser i skog, landbruk og avfall til erstatning for fossil energi

6 VELFERD

Blant kommunes innbyggere finnes mennesker som har behov for profesjonelle omsorgstjenester. Behovene må vurderes individuelt, og tjenestetilbudet må tilpasses den enkelte. For noen vil behovet for hjelp og bistand være relativt enkelt og lite, men for andre er det et omfattende og sammensatt tjenestebehov.

6.1 Dagens velferdstilbud

Balsfjord kommune har 2 sykehjem med totalt 82 plasser. Det gis tilbud om avlastning, korttids- og langtidsopphold. I tillegg er det omsorgsboliger lokalisert på Storsteinnes, i Nordkjosbotn og Mestervik, samt et eldresenter på Laksvatn.

Legetjenesten i kommunen er stabil. Det er to legekontor i kommunen, et på Storsteinnes og et i Mestervik. Balsfjord kommune samarbeider med Storfjord kommune om legevakt og inngår i et interkommunalt samarbeid med flere kommuner om nødnett og legevaktstelefon, der Tromsø kommune er vertskommune.

Øvrige helsetjenester som ergo/fysioterapi og helsesøster gir tjenester både ambulant og ved kontor, og det er også samarbeid med fysioterapeuter med kommunalt driftstilskudd. Helsesøstertjenesten har samarbeidsavtale med Målselv kommune for geografiske områder hvor også samarbeid innen oppvekst er etablert.

Barnevernstjenesten er etablert som en egen kommunal tjeneste, men er aktuell for interkommunale løsninger.

Balsfjord kommune har aktivitetssenter tilbud til flere brukergrupper, innen 2020 skal det etableres dagsenter til demente som et fast kommunalt tilbud. I dag gis tilbud med tilskudd fra Helsedirektoratet.

Det er inngått interkommunalt samarbeid for NAV kontor, med etablering i Nordkjosbotn sammen med Storfjord kommune og NAV stat i 2019. Flyktning tjenesten er lokalisert i samme lokale.

Kommunen yter tjenester som helsehjelp og praktisk bistand i hjemmet, psykisk og rusfaglig helsetjenester, støtte- og hjelp for fritidstiltak for å styrke enkeltpersoners deltagelse i eget liv, hjem og lokalmiljø, samt tiltak for pårørende som har ekstra omsorgsoppgaver som omsorgsstønning, avlastning og veiledning.

6.2 Utfordringer i velferdstilbudet

Kommunens høye andel spredt bosatte medfører behov for desentraliserte tjenestetilbud for hjemmetjenester. For innbyggere i mer spredtbygde områder i kommunen, erfarer man at disse relativt tidligere kommer i behov av institusjonsplass sett i forhold til de som bor i og nær tettstedene. Vanskelige værforhold kan tidvis begrense muligheten for å levere tjenester i hjemmet. Institusjonsplass kan da være beste måte for å få tilrettelagt og forsvarlig tilbud. Enhetene i Nordkjosbotn / Laksvatn er sammenslått til en driftsenhet som skal levere tjenester til Nordkjosbotn og Laksvatn. I tillegg ytes hjemmetjenester fra Storsteinnes og Mestervik, samt i omsorgsboliger for ulike brukergrupper.

Med unntak av Midttun boligstiftelse er det kommunale boliger / institusjoner som tilbys. Et økende antall eldre kan føre til behov for flere boliger. Flere eldre ønsker å bo sentrumsnært da det gir større mulighet for å kunne klare seg selv med lavt tjenestebehov. Flere som søker omsorgsbolig kommer ikke i betraktning på bakgrunn av at deres helse- og omsorgsbehov ikke er omfattende nok. Rådet for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne uttrykker at det er ønske om utleieboliger i tillegg til omsorgsboliger.

Med en forventet økning på 50% i aldergruppen eldre over 80 år, kan behovet for sykehjems plasser vokse tilsvarende, dvs. fra 82 plasser i 2018 til anslagsvis 120 plasser i 2030. For eldre med større behov kan man som alternativ ha fokus på større tilbud med døgntjeneste i hjemmet, gjerne i kombinasjon med velferdsteknologiske løsninger.

Denne demografiske «eldrebølgen» skjer samtidig som utviklingen med raskere utskrivning fra sykehus gir økte behov for tilrettelagte tjenester. Flere tilstander som tidligere krevde innleggelse, får nå poliklinisk oppfølging, noe som medfører flere og nye behov for kommunale tjenester. Spesialisthelsetjenestens endring av behandling og oppfølging for flere pasientgrupper medfører behov for spesialisering. Kommunen har 2018 en halv stilling innen kreftomsorg. Mange kreftpasienter vil få en bedre omsorg og mindre belastning om disse får et godt lokalt tilbud.

De svært forskjellige behovene i de ulike befolkningsgruppene har ofte et grunnleggende behov for hverdagsrehabilitering. Dette kan tilrettelegges for ved etablering av ambulante team for dagliglivets mestring og evne til å bo hjemme lengst mulig. Bruk av velferdsteknologiske løsninger vil være nyttige innen tjenesteutøvelse, behandling og oppfølging, og må sees i sammenheng med «hender i tjeneste».

Andre utfordringer er:

- Flere yngre personer har behov for helse og omsorgstjenester.
- Hjelpetiltak i hjemmet kan dempe behov for institusjonsplasser.
- Helseoppfølging og rehabilitering
- Aktivitetstilbud i arbeidet med rehabilitering og habilitering

6.3 Kompetanse og rekruttering av helse- og omsorgspersonell

Kommunen må sikre tilstrekkelig grunnlagskompetanse, men også høy kompetanse der samhandlingsreformen forutsetter mer spesialiserte tjenester fra kommunen. Det forutsettes også høy kompetanse innen rehabilitering, habilitering, rus og psykisk helse. Tverrfaglig samarbeid og koordinering er viktig for å imøtekomme sammensatte behov for flere brukergrupper.

Balsfjord kommune har inngått samarbeidsavtale med Det helsevitenskapelige fakultet, UIT Norges arktiske universitet. Gjennom dette samarbeidet bidrar kommunen direkte i utdanningen av kompetansepersonell innen helse og omsorgstjenestene.

Konkurransen mellom kommunene er voksende og det er – og vil i større grad bli - krevende å rekruttere leger, sykepleiere, både med bachelor i fagene og de med videreutdanning som helsesøster. Det samme gjelder for fysioterapeuter og kompetansepersonell til barnevernstjenesten. Balsfjord kommune har lenge hatt en stabil dekning innen velferdssektoren. Nærheten til tynge og brede fagmiljø i Tromsø er positivt medvirkende.

En måte å løse rekruttering på er at flere som bor i kommunen tar desentraliserte utdanninger på høyskole og universitetsnivå. Stipendordninger er positive i rekrutteringsprosessen.

Kommunen trekker også på frivillige ressurser, og bidrar til medvirkning og koordinering av foreninger og enkeltpersoner. Her er flerbruks aktivitetssenter med fleksible arbeidsstasjoner og oppgaver en viktig arena.

6.4 Mål og strategi for velferd

MÅL	Kommunen skal gi alle innbyggere tilgang til helse og omsorgstilbud som gjør det godt å leve, hele livet
STRATEGI	
<i>Helse- og omsorgstjenestene</i>	Tilrettelegge for at helse- og omsorgsarbeidere har spesialisert kompetanse innenfor sine områder, er gode på velferdsteknologiske løsninger og samarbeider godt på tvers av faggrupper til beste for brukere på sykehjem og i hele Balsfjord kommune
<i>Rehabilitering/habilitering</i>	Fokus på å mestre å bo i egne hjem og delta i lokalmiljøet
<i>Tilpassende boligtilbud</i>	Botilbud i sentrumsområder for ulike brukergrupper med hjelpebehov
<i>Velferdsteknologi</i>	Mer velferdsteknologi tilgjengelige i hele kommunen – i balanse med «hender i tjenesten»
<i>Kompetanse</i>	Tiltak som sikrer tilstrekkelig kompetanse på samhandling, rehabilitering, rus- og psykiatri, og godt samarbeid med spesialisthelsetjenesten
<i>Rekruttering</i>	Styrke innsatsen for å få fram og synliggjøre fortrinnene det er å jobbe i velferdssektoren i kommunen, og legge til rette for gode og utviklende fagmiljø

7 OPPVEKST

7.1 Skoler og barnehager

Det er fire kommunale og to private barnehager i Balsfjord kommune, med til sammen rundt 235 barnehagebarn. Det er ulik størrelse på barnehagene fra den største med 96 plasser i bruk til den minste med rundt 7 plasser i bruk. Balsfjord kommune har fem kommunale og en privat skole i kommunen med til sammen rundt 600 elever. Det er to 1.- 7. skoler og fire 1. – 10. skoler. Det er SFO på 3 av de kommunale skolene og ved den private montessoriskolen er det SFO tilbud i samarbeid med den private familiebarnehagen som eies av samme montessoriforening. Det er til sammen 62 barn i SFO.

7.2 Skolestruktur, skolebygg og arealutnytting

Balsfjord kommune er en langstrakt kommune med tilbud om skole og barnehage på Laksvatn, Nordkjosbotn, Storsteinnes, Sand, Hamnvåg (privat skole og barnehage), Mestervik (kun barnehage) og Malangseidet. Utenom Storsteinnes skole har skolene har svært stor bygningsmasse i forhold til elevtall, (opp til 30-40 m² per elev, moderne skoler har 7-10 m² per elev), noe som gir store drifts- og vedlikeholdskostnader. Bygningsmassen til flere skoler og barnehager er nedslitte og krever oppgradering.

Det har i løpet av de siste årene blitt færre elever i grunnskolen. Det er ut fra fødselstallene forventet ytterligere nedgang. Halvparten av elevene i kommunen går på den største skolen, Storsteinnes skole. Det er omtrent like mange elever på Sand og Malangseidet skole til sammen som på Nordkjosbotn skole og halvparten av det igjen på Laksvatn skole. På grunn av lange avstander er det mange elever som trenger skoleskyss til skolen.

Det er vedtatt ny pedagognorm for å øke andelen pedagogisk personale både i skoler og barnehager. Balsfjord kommune oppfyller ny pedagognorm. Kommunen oppfyller også forslag til bemanningsnorm i barnehagene.

I sammenheng med synkende barnetall og små enheter bør man vurdere om en ny skole for Malangen f.eks. på Mestervik vil være et mer gunstige tilbud enn dagens skoler, både økonomisk og pedagogisk. En ny skole med større elevtall og bredere faglig sammensatt personellmessig, vil lettere kunne møte sentrale lovpålagte føringer fra staten. Folkemøtet for Malangen gav klart uttrykk for at man ønsket en så rask avklaring av skolestrukturen som mulig, da usikkerhet om skoletilbudet er vanskelig å forholde seg til. Laksvatn skole har tilsvarende utfordringer, og her bør man på sikt se på om man kan finne gode løsninger sammen med Tromsø kommune der man ser skolene i Ramfjord, Laksvatn, Lakselvbukt, Sjursnes og Nordkjosbotn i sammenheng.

7.3 Kompetanse i skole og barnehage

Balsfjord kommune har flere lærere på videreutdanning for å imøtekomme kompetansekrav for undervisning innen 2025. Det vil utarbeides kompetanseplan for å sikre at kommunens lærere oppfyller kravene innen fristen. Rekruttering avhenger av attraktive spesialiserte fagmiljø i godt samarbeid innen og mellom skolene. Skolebyggene må være tilpasset dagens pedagogikk. Det har vært liten søkermasse til lærerstillingene den senere tida.

Det arbeides for tiden med følgende prioriterte tema:

- Godt læringsmiljø
- Bedre tilpasset opplæring
- Gode læringsresultater (grunnskolepoeng, nasjonale prøver, standpunkt, eksamen)

- Godt skole-hjem samarbeid
- Undervisningskompetanse etter krav 2025

7.4 Øvrige tilgjengelige tilbud

Fritidstilbud

Balsfjord kulturskole gir undervisning til rundt 140 elever både i enkelttimer, gruppetimer og ved ulike arrangementer. I tillegg er det 50 medlemmer i kor og korps som også omfattes av kulturskolen.

Voksenopplæring

Balsfjord kommune har tilbud om spesialundervisning for voksne, norsk med samfunnsfag for fremmedspråklige, salg av norskkurs og grunnskole for voksne. Det er rundt 25 deltaker i voksenopplæringa.

Nordkjosbotn videregående skole

Balsfjord kommune har en videregående skole; Nordkjosbotn videregående skole (1983). Det er omtrent 200 elever og 6 ulike studietilbud; Studiespesialisering, Helse- og oppvekstfag, Helsearbeiderfag, Teknikk og industriell produksjon, Elektrofag, Automatisering.

Folkehøgskole 69° Nord

Skolen har plass til 53 elever, og ligger i Malangen. Skolen tilbyr opplæring i et aktivt og variert friluftsliv året rundt, noe som gjenspeiler seg i linjetilbudet ved skolen. Skolen eies av en stiftelse der Balsfjord kommune, Den norske kirke, elevene, de ansatte og rektor ved 69°Nord er representert i styret.

Universitet og høgskoler

De fleste utdanningsløp på universitets- og høgskolenivå er i rimelig nærhet; Tromsø, Finnsnes, Narvik, Harstad og Alta.

Bibliotek

Balsfjord kommune har bibliotek i kommunesenteret Storsteinnes. Det har åpnet 5 dager i uka og har i løpet av 2017 hatt rundt 6000 besøkende på 50 arrangementer. Biblioteket er en sentral og godt tilgjengelig møteplass, og en aktiv bidragsyter i utviklingen av balsfjordsamfunnet.

Balsfjord Fjordmuseum og Våtmarksenter

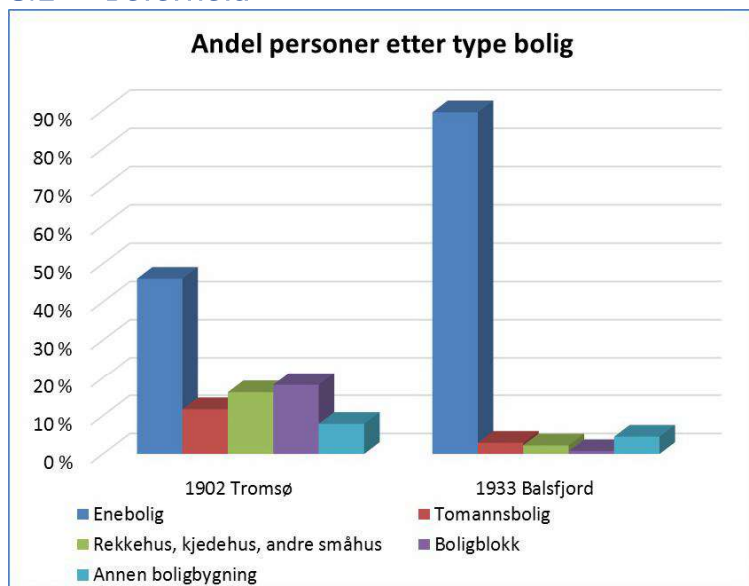
Fjordmuseet er en viktig kulturinstitusjon for Balsfjord, med formidling av både kultur- og naturhistoriske tema. Museet har også ansvar for formidling av RAMSAR områdene. Museet bør også kunne bidra i å utvikle produkter inn mot den voksende reiselivsnæringen.

7.5 Mål og strategi for oppvekst

MÅL	Balsfjord vil skape et godt og trygt oppvekstmiljø, med plass for alle i barnehager og skoler med bred faglig kompetanse
STRATEGI	
Oppvekst	Skape bomiljø og fritidstilbud som engasjerer barn og unge, stimulerer til vennskap og fellesskap med framtidstro
Barnehage	Tilrettelegge for gode fagmiljø i alle barnehager, med god tilgjengelighet, funksjonelle bygg og tilgang på spesialkompetanse. Skape god overgang fra barnehage til skole.
Skole og skolebygg	Avklare kommunens skolestruktur slik at vi får en framtidsrettet skole som er robust i framtiden og møter økende faglige krav og samfunnets forventninger. Sikre effektiv og funksjonell arealutnytting
Læring	Være oppdatert og delaktig i pedagogisk utviklingsarbeid
Rekruttering	Styrke innsatsen for å få fram og synliggjøre fortrinnene det er å jobbe i oppvekstsektoren i kommunen

8 BOFORHOLD OG FOLKEHELSE

8.1 Boforhold

Balsfjord kommune har som mål at flest mulig skal kunne eie egen bolig. Over 90 % bor i romslige boliger med mange rom og kvm, og nær sagt alle disse eier boligen selv. Dette oppleves som en stor fordel for de som bor i Balsfjord, men den lave andelen av leietakere indikerer også at det er noe vanskelig å finne leieobjekt om man ønsker å prøve ut det å bo i kommunen. De siste årene har det vært bygd noen tomannsboliger, rekke- og kjedehus i tettstedene. I kommunesenteret er det kun én boligblokk, da en lavblokk for eldre knyttet til helsesenteret. Nasjonale føringer for boligutvikling er forventninger om tettere bebyggelse, noe som kan innebære noe mer boligblokk i og nær sentrum i tettstedene.

Medianinntekten i Balsfjord er 2015 kr 460 000, dvs. like under landsgjennomsnittet. Tromsø kommune hadde kr 500 000, noe som ligger like over landsgjennomsnittet. Sammenlikner man boligpriser, så ligger en nybygd frittliggende enebolig med 600 -1000m² tomt i Balsfjord på 3 – 4 mill. kr, mens en sammenliknbar enebolig med tomt på 3-400 m² (kjedehus) i Tromsø ligger på 7-8 mill. kroner. Dvs. at man i snitt bruker langt mindre andel av inntekten på en bedre bolig i Balsfjord enn i Tromsø.

På leiemarkedet er det stor etterspørsel og få enheter som leies ut. Dette gir utslag i at få utleieobjekter utlyses og at leiemarkedet foregår privat via bekjente. Det er en generell boligmangel i kommunen. Kommunale boliger benyttes i noen grad for å rekruttere ansatte i kommunen for få tilgang på kvalifisert personell, noe som kan gå på bekostning av vanskeligstilte i boligmarkedet.

Det er behov for tilrettelegging av attraktive tomter, ikke minst i tettstedene, men også behov for utleieboliger. Kommunen må ha en planberedskap som sikrer tilstrekkelig boligbygging, også for tilflyttere som vil «prøvebo» kommunen for en kortere periode. Boligpolitisk plan bør oppdateres, og inkludere vurdering av alternative botilbud for den voksende gruppen eldre, men det er også vesentlig med tilbud til barn og unge for trygge og gode oppvekstmiljø, dette er god folkehelse.

8.2 Mål og strategi for boligtilbudet

MÅL	Tilrettelegge for at alle skal kunne bo i et godt og trygg bolig i et attraktivt bomiljø på foretrukne steder med god infrastruktur
STRATEGI	
<i>Planlegging</i>	Boligutviklingen skal skje i en samordnet areal-, bolig og transportplanlegging slik at transportbehovene i større grad kan tas ved gange, sykkel og kollektivtransport. Arealplan skal sette klare vilkår for boliger i LNR-R områder slik at dispensasjonssaker reduseres betydelig.
<i>Trygge bomiljø</i>	Boligfelt skal sikres ferdigstilt med nødvendige fortau, gang- og sykkelstier, gatelys, lekeområder mm ved innflytting. Eldre boligfelt oppgraderes ved behov
<i>Bolyst</i>	Utvikle attraktive sentrumsområder, skape flere møteplasser, mer handel og service og bredere kultur og fritidstilbud. Sjøppelhandtering med forbedres med flere og bedre miljøstasjoner.
<i>Kollektivtransport</i>	Bedre kollektivtransport mellom tettstedene og til Tromsø, bl.a. gjeninnføre pendlerbuss.

8.3 Folkehelse

Befolkningen i Balsfjord har- ifølge Folkehelseinstituttet - gjennomgående en god helsetilstand, både fysisk og psykososialt. Når man korrigerer for at kommunen har stort innslag av sysselsatte i landbruk og industri, altså yrker med relativt store belastninger, så styrker det utsagnet. I den årlige statistikk kommer kommunen klart dårligere ut enn gjennomsnittskommunen på to indikatorer; alkoholforbruk og drikkevannskvalitet.

Kommunen har - i statistikken - et av landets høyeste nivå av alkoholsalg per innbygger over 15 år. Salgstall er ikke nødvendigvis ensbetydende med innbyggernes forbruk. Forklaringen på det høye salget skyldes mest sannsynlig at Balsfjord som stor gjennomfartskommune og med stor fritidsbefolkning får et betydelig mersalg av alkoholholdige varer i forhold til innbyggertallet. Statistikken fra Ungdata, som viser andelen som har drukket så mye at de føler seg betydelig beruse, er mangelfull og har bare data fra årene 2013 og 2016, der 2013 viser tall som gjennomsnittet for fylket, mens 2016 viser nesten det dobbelte. Dette kan skyldes tilfeldigheter og man bør ha bedre data og lengre tidsserie dersom kommunen skal sette inn nye tiltak. Helsetjenesten lokalt har ingen indikasjoner på at det er et klart forhøyet alkoholkonsum i kommunen.

Statistikken viser også relativt lav kvalitet på drikkevannsforsyning, noe som skyldes at svært mange får sin vannforsyning fra egne private kilder. Helsetjenesten har heller ikke på dette området erfaring for at vannkvaliteten medfører noen risiko helsemessig. Det er ikke registrert noen tilfeller av sykdom der e-coli i drikkevannet er årsak. I følge Folkehelseinstituttets oversikt for 2018 er andelen kvinner som røker 14% mot 9 % for Troms fylke. Andelen har gått jevnt nedover de siste ti årene ut fra 20% i 2008. Nedgangen har vært den samme i Balsfjord som i fylket og det er 30% færre røykere blant kvinnene. Man bør også kunne forvente at nedgangen vil fortsette.

Uføregarden ligger ifølge tall fra NAV på 13,9% av befolkningen (18-67 år), omtrent samme nivå som for 2015 og 2016. Tilsvarende tall for Troms er 10,3. Det legemeldte sykefraværet for 2017 er ca. 7%, og tilsvarende ca. 6% for Troms fylke. Livsstilsrelaterte sykdommer som diabetes, KOLS, hjerte-karsykdommer og kreft dominerer sykdomsbildet.

Troms fylkeskommune har føringer på at det samiske perspektivet skal være gjennomgående i

folkehelsearbeidet. Historisk har Balsfjord kommune hatt et betydelig innslag av samisk og finsk etnisk befolkning. I dag er det ingen sikker oversikt over den samiske befolkningen i kommunen, men antall stemmeberettigede til sametinget er lavt. Det er derfor svært vanskelig å fange opp eventuelt spesielle helse- og helsetjenesteutfordringene til den samiske delen av befolkningen. Helsetjenestene er oppmerksom på forholdet og følger opp den individuelle person eller familie ved behov.

Helsedirektoratet har pekt på at inaktivitet, kosthold, tobakk og alkohol er viktigste årsaker til svekket helse. Med økt aktivitet blir mange også mer oppmerksom på kostholdet sitt. Det er godt dokumentert at 60 min daglig aktivitet for barn og 30 minutter daglig aktivitet for voksne gjør en merkbar forskjell. Personer som driver med trening oppnår dette lett. I et folkehelseperspektiv er det viktigere å nå de minst aktive. Tiltak i nærmiljøet med tilrettelegging for gange og sykkel mellom bolig, barnehage, skole, arbeidssted og tjenestetilbud vil gi gode bidrag. I tillegg er friluftslivet med på å bidra til bedre helse. Som stor landbrukskommune med store arealer for friluftsliv, jakt, fiske og sopp og bærsanking, har man et godt grunnlag for å utvikle et kosthold basert på lokale ressurser, kortreist- og lite bearbeidet mat uten tilsetningsstoffer. Når det gjelder kosthold, så er det en positiv trend at andelen overvektige (>25 BMI) går ned både for menn og kvinner, og nå for kvinner ligger litt under gjennomsnittet for Troms, men for menn fortsatt ligger noe over.

Befolkningene er aldrende med mange innbyggere over 80 år, et mønster som ifølge framskrivninger vil forsterkes ytterligere i årene som kommer. Et spredt bosetningsmønster forsterker utfordringene med en god og velutviklet hjemmetjeneste i den forbindelse.

Balsfjord kommune opplever allerede rekrutteringsutfordringer med sykepleiemangel i eldreomsorgen, og en fastlegeordning som er under press, både som følge av økede arbeidsoppgaver og konkurranse om legeressursen. Å opprettholde satsing på frisklivskoordinator-funksjonen bør prioriteres.

Idretten er en sentral bidragsyter til fysisk aktivitet. Balsfjord har flere idrettsgrener og idretts- og ungdomslag i hele kommunen. Et rikt kulturliv bidrar til samhold og psykisk helse. Kommunen savnet et eget kulturhus, men aktiviteten er likevel høy og spredt på flere lokale grendehus som utgjør viktige arenaer for lokalsamfunnene. Friluftsliv er tilgjengelig for alle i umiddelbar nærhet til bostedet. De siste årene har det også vært tiltak for universell utforming av turstier i enkelte nærmiljø, men her er et stort forbedringspotensial. Balsfjord kommune er medlem i Ishavskysten Friluftsråd sammen med kommunene Tromsø og Karlsøy. Friluftsrådet har fått kartlagt friluftsområdene i kommunen etter Miljødirektoratets veileder.

8.4 Mål og strategier for folkehelsen

MÅL	Balsfjord kommune skal på alle ansvarsområder bidra til tiltak som fremmer god helse, forebygger sykdom, utjevner sosiale forskjeller, og skaper gode fellesskap i lokalsamfunnet
STRATEGI	
<i>Helseoversikt</i>	Helsetjenesten må utvikle verktøy og systemer som fanger opp fastlegenes og spesialisttjenestens dokumentasjon og data, til bruk for kartlegging av lokal folkehelse som grunnlag for tiltak
<i>Fysisk aktivitet</i>	Tilrettelegge for fysisk aktivitet for innbyggere i alle aldre i naturen, i nærmiljøet og i deres daglige virksomhet. Utvikle universelt tilrettelagte tilbud i samarbeid med Rådet for eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne.

<i>Godt kosthold</i>	Inspirere og motivere til godt kosthold og samarbeide med landbruket og regionale matprodusenter om kortreist mat av høy kvalitet basert på lokale ressurser.
<i>Redusert røyking</i>	Motivere til redusert røyking i befolkningen, særlig tiltak rette mot kvinner
<i>Kompetanse</i>	Helsetjenesten skal ha tilstrekkelig kompetanse til å gi råd om folkehelse til befolkningen generelt, og veiledning til kommunes øvrige enheter og andre virksomheter i kommunen spesielt
<i>Kommunikasjon</i>	Utvikle gode relasjoner for erfarings- og kunnskapsutveksling gjennom god dialog med befolkningen om folkehelseiltak
<i>Inkludering</i>	Kommunen skal spesielt legge vekt på å få med grupper som faller utenfor etablerte tilbud Legge til rette for varierte fritidstilbud til barn og unge, dette i samarbeid med barn og unge
<i>Samarbeid og frivillighet</i>	Legge til rette og samarbeide med frivillige lag og foreninger og frivillige ressurspersoner

9 SAMISK KULTUR OG NATURGRUNNLAG

9.1 Reindriftsinteresser i Balsfjord

Samisk reindrift regnes som den sentrale bærer av samisk språk og kultur. Balsfjord kommune inngår som del av Reinbeitedistrikt Meavki/Stuoranjarga som også dekker kommunene Målselv og Tromsø. Reinbeitedistriktet er igjen delt i distrikt 27 Mauken, distrikt 17 Tromsdalen og distrikt 18 Andersdal/Stormheimen. Distriktet dekker 2/3 av arealet i Balsfjord kommune (1150 km²). I tillegg dekker Könkämä sameby 172 km² og Ivgoláhku 168 km².

9.2 Meavki/Stuoranjarga reinbeitedistrikts organisering

Reinbeitedistriktet administreres av distriktsstyret. Distriktet består av en familiegrupper (siida) med for tiden 8 siidaandeler. Hver siidaandel består av en gruppe nært relaterte reieiere hvorav en er leder. Til sammen er 31 personer er tilknyttet distriktet per mars 2017. Hver siidaandel er stipulert i snitt til å ha 1-2 næringsdrivende. I alt 10-12 enkeltpersonforetak med nærings- og merverdioppgave. Distriktsstyret utarbeider også en distriktsplan som skal inneholde de opplysninger om virksomheten som er nødvendig for den kommunale planleggingen. Gjeldende distriktsplan er fra 2018. Meavki er i hovedsak vinterbeite for reinbeitedistriktet (høyeste fastsatte reintall 2500), men tillater også sommerbeite for inntil 600 rein, mens Stuoranjarga (Tromsdalen og Andersdal/Stormheimen) i hovedsak er sommerbeite med høyeste fastsatte reintall 3500. Reinen flytter mellom disse områdene vår (15.mai) og høst (15.okt). Per mars 2017 hadde distriktet et reintall på 1986 i vårflokk, noe som er omtrent på snittet av de ti siste forutgående årene.

9.3 Næringsvirksomhet og økonomi

Det er en nasjonal målsetting å utvikle reindriftnæringen som en rasjonell markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv. Det var 2002 rein, hvorav 1618 simler, i vårflokk 2016. Det ble født 1545 kalver hvorav 461 kalver ble tapt til fredet rovvilt før merking (i løpet av to måneder), ytterligere 563 kalver tapt til rovvilt, samt i tillegg tap av 215 voksne dyr i driftsåret. Det samlede tapet i løpet av driftsåret var 1251 dyr, dvs. tilnærmet 1/3 av utgangspunktet. Det ble slaktet 259 dyr med en samlet slaktevekt på 7658 kg. Offentlig statistikk har ikke tall for pris per kg slaktevekt for siste to år, men opererer med ca. kr 100 per kg for Troms i 2015. Distrikter rapporterer om bedre priser som følge av godt markedsarbeid senere år.

- Det gir en samlet inntekt for distriktet på kr 765 800 fra slakt.
- Binæringer som duodji, jakt, fiske, bærplukking utgjør ca. 5 % i tillegg, dvs. ca. kr 40 000.¹
- Erstatning for tap utgjør ca. kr 1000 per dyr i vårflokk, dvs. ca. kr 2 000 000 for distriktet.
- Samlet gir det distriktet en omsetning (inkl. tilskudd) på ca. 2 800 000 kr.
- Kostnadene sies å utgjøre kr 145 000 per siidaandel, dvs. i alt kr 1 160 000.²
- Resultatet for de 10-12 enkeltforetakene blir da samlet 1 600 000 kroner.
- I tillegg er det i Balsfjord etablert en bedrift som selger samiske produkter i vid forstand rettet mot reiselivsmarkedet. Denne er i vekst, med en omsetning p.t. på 3-4 mill. kroner.

Distriktet har også inntekter fra transportvirksomhet og reiseliv. Inntektsnivået er likevel relativt lavt, og man må anta de fleste utøvere har det hoveddelen av sine inntekter utenom egen reindrift.³

¹ Planprogram regional reindriftsplan, utkast 2017.

² Gjennomsnittstall, fra Planprogram regional reindriftsplan

³ Dette er i samsvar med Riseth, J.Å. (2015): Reindrift og ressursforvaltning, side 55-59.

9.4 Årstidsbeiter og flyttinger

Selv om reindriften er en liten næring, forutsetter den tilgang til store arealer. Reinen beiter ute hele året og avhenger av å flytter mellom ulike beiter gjennom året.

Vår

Vårflyttingen skjer i hovedsak fra Balsnes i slutten av april med pram. I senere tid har Tønsvika blitt brukt som permanent landingssted. Enkelte år har også distriktet fraktet rein med reintransport-trailer fra Heia. Midt på 1990-tallet ble reinen landsatt på Breiviksnes og beitet i dette området tidlig på våren. Noe av flokken har også blitt sluppet der i den senere tid. I de senere årene med pramming til Tønsnes er de større dalførene i Stuorranjarga, Tønsvikdalen, Skittenelvdalen og Oldervikdalen sentralt vårbeiteland. Kalving foregår i de lavere fjellområdene fra Tromsdalen nordover til Snarby.

Sommer

Dagens kalvemerking skjer samlet på høysommeren ved tre reingjerder i Tromsdalen/Stuorranjarga. Gamajauri anses som det sentrale gjerdet, men det er ikke noe fast mønster for ved hvilket reingjerde kalvemerkingen starter. Det er været som bestemmer. Sommers tid trekker reinen etter de lokale vindene og dette styrer reinerenes valg av reingjerde. Rundfjellet med nærområde anses som det sentrale sommerbeite. Et bra sommerbeitedistrikt kjennetegnes ved at det kan forsyne reinen med vatn, beite og avkjøling, også gjennom de tørreste og varmeste somrene. Stuorranjarga sommerdistrikt er et slikt distrikt. I tillegg har distriktet både tidlig snøsmelting og en viss tilgang til lav, noe som gir lang brukstid for distriktet.

Høst

I løpet av høsten trekker reinflokkene nordover til områdene øst for Tønsnes. Reinen blir samlet til bukkelakt i reingjerdet i Oldervikdalen. Dette avhenger av at reinen trekker mot dette området. I motsatt fall skjer første uttak av slaktedyr ved pramming fra Tønsnes i oktober. Bukkeflokkene som på forhøsten ble sluppet ned til Guochavuopmi, dvs. sør mot Andersdal/ Stormheimen samles i mobile reingjerder og slaktes eller transporteres med bil til Malangshalvøya. Før brukte man høstområdene i Andersdal/ Stormheimen i betydelig større omfang og flyttet derfra ved det første snøfallet. Ankomsten til Malangshalvøya var omlag en måned seinere enn i dag. I dag bestemmer prammingsfartøyet når flyttinga til høst og vinterlandet starter.

Forvinter

Landsetting på Malangshalvøya skjer ved Vikran. Flokken trekker mot Durmålstinden og sprer seg mellom Klemmartind og Kvitfjellet og går fritt sørover i mindre flokker. Før jul samles flokken i området omkring Haugafjellet og Fugletind. Reinen settes i gjerde og det gjennomføres vinterslakt. Skjer flyttingen med bil, går den fra Tønsnes til Heia.

Vinter

Reinen holdes ikke i samlet flokk gjennom vinteren. Sentrale vinterbeiteområder er omkring Grønnåsen, vest for Storfjellvatnet (Blåtind) og sør for Takvatnet (Mauken-massivet). På grunn av vanskelige beiteforhold har støtteforing gjennom store deler av vintersesongen foregått i mer enn 10 år. I tillegg til de direkte forstyrrelsene fra de militære aktivitetene i vinterbeiteområdet, som til dels foregår flere uker i trekk, stykker skytefeltene og tilførselsveiene opp vinterbeitene i små seksjoner. Vinterbeitet er usikkert, både på grunn av klima og forstyrrelser, og distriktet er avhengig av støtteforing for å opprettholde dagens reintall.

Vårvinter

Reinen trekker mot nordvest tidlig på våren. I april brukes Blåtind som oppsamlingsområde for de flokkene som har befunnet seg nord for E6. Derfra drives reinen inn på Malangshalvøya og fram til prammestedet på Balsnes. Denne flyttinga tar opptil 4 uker noen år. Flyttetidspunktet styres av forekomsten av barflekker (bievla). Alternativt eller delvis foretas flytting med biltransport, fra Heia eller Takvatnet til sommerdistriktet.

9.5 Planfaglige utfordringer i reindriften

Utover Meavki/Stuoranjarga er det to andre reindriftnmiljø som bruker deler av Balsfjord som sommerbeite. Det er distrikt 19/32 Ivgoláhu (Kautokeino) som i hovedsak beiter i Lyngen kommune

med et visst overlapp over grensa til Balsfjord. Dette distriktet har 7 siidaandeler med til sammen 22 personer, og har et øvre reintall på 2300 rein. Distriktet har sine vinterbeiter i Vest-Finnmark.

I tillegg beiter rein fra den svenske samebyen Könkämä (ca. 12000 rein i vårflokk) over riksgrensen og inn i Storfjord og Målselv kommuner, samt øst for fylkesvei 87 i Balsfjord kommune (i Rosta-distriktet). Dette området er del av forvaltningsområdet for norsk reindrift. Grensebeiteområdet er gjenstand for forhandlinger mellom Sverige og Norge, og svenske rettigheter ennå ikke er formelt avtalt og signert. Dette er innlandsområder med liten befolkning, slik at kontakt mellom svensk reindrift og Balsfjordsamfunnet er relativt liten. Ivogoláhkku og Könkämä har sin næringsvirksomhet registrert utenfor Balsfjord kommune, herunder også slakting og annen avledet virksomhet. Primær aktivitet er flytting, merking, beite, samling og skilling. For svensk reindrift er sommerbeite det primære formål for å ha rein i Balsfjord kommune. Reinen flyttes etter beite tilbake til Sverige for slakt og foredling.

Med disse tre hovedaktørene innen reindrift, som over året bruker svært store arealer som beite og flytting, samtidig som næringens betydning for økonomi og sysselsetting er marginal, skapes det betydelige utfordringer der hvor annen næringsvirksomhet og boligområder berører reindriftsområdene. Her bør kommunen som planmyndighet sørge for at arealdisponering skjer på en samfunnsøkonomisk og bærekraftig måte, i god dialog med reindriftnæringen, og utvikle gode verktøy for avveining mellom arealformål. Plan- og bygningsloven kan brukes for å synliggjøre og beskytte kritiske arealer for reindriften, samtidig som planleggingen konsentrerer andre viktige arealformål til slik at det kan etableres konkurransedyktig næringsliv og attraktive bomiljø og tettsteder. Reindriftnæringen er ikke bare avhengig av god arealtilgang, men like mye av det lokale arbeidsmarkedet og annen samfunnservice.

9.6 Samisk kultur og institusjoner

Det finnes flere samiske institusjoner i Nord-Norge med samlet et betydelig antall ansatte, men ingen av disse er etablerte i Balsfjord. Sameskolen i Målselv har hatt noen få elever fra Balsfjord, men ikke årlig. Samiske institusjoner og organisasjoner i Tromsø gir god nærhet også for samer i Balsfjord. Kommunen har heller ikke henvendelser om tilbud om samisk som morsmål i barnehager og skoler. Ved siste kommunevalg var det mindre enn 2% av alle stemmeberettigede som også var stemmeberettigede til sametingsvalget. Balsfjord har historisk hatt tydelig innsalg av samisk befolkning og reindriftsamer som flyttet mellom vinterbeiter i Sverige til sommerbeiter i Troms. Nasjonsdanning, 2.verdenskrig, modernisering av økonomien og framveksten av velferdssamfunnet har på like måter visket ut tidligere tydelige etniske særtrekk og kultur, slik at samisk kultur og samfunnsliv er lite synlig i dagens Balsfjord. Balsfjord kommune ønsker å synliggjøre dette bedre, i dialog og samarbeid med reindriften og andre samiske miljøer.

9.7 Mål og strategi for samisk kultur og naturgrunnlag

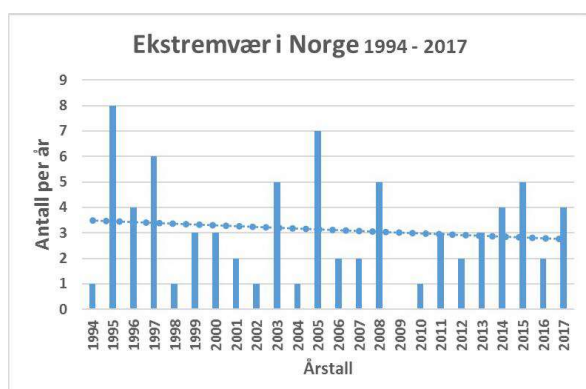
MÅL	Bidra til å skape en bærekraftig og lønnsom reindriftnæring og en synlig samisk kultur og samfunnsliv
STRATEGI	
<i>Areal</i>	Bruke arealplan for å sikre kritiske arealer for reindriften i samarbeid med reindriften og i dialog om deres distriktsplaner
<i>Næring</i>	Bidra til økt verdiskaping for næringen i Balsfjord, både innen reindriften og nye tilleggsnæringer
<i>Kultur</i>	I dialog og samarbeid med reindriften og samiske miljøer arbeide for å synliggjøre samisk kultur og samfunnsliv

10 SAMFUNNSSIKKERHET OG BEREDSKAP

Balsfjord kommune har et generelt ansvar for ivaretagelse av innbyggernes trygghet innenfor sine geografiske områder. Hensynet til samfunnssikkerhet skal og bør påvirke kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Alle vedtak og planer bør ha disse vurderinger relatert til samfunnssikkerhet i seg. Gode beredskapsplaner, velfungerende beredskapsetater og en robust infrastruktur skal bidra til at befolkningen i kommunen kan leve trygt. Kommunens helhetlige ROS revideres i 2018. Balsfjord kommune skal også jobbe for å ha kontinuerlig oppdaterte beredskapsplaner og skal jevnlig øve på spesielt relevante scenarier og samarbeide med alle beredskapsetater.

10.1 Klima og vær – hensyn til lokale forhold

Klimaendringer medfører endringer i været. I klimamodellene er det beregnet at det vil bli en økning i antall ekstremvær. Balsfjord kommune, som ligger innenfor kysten, er for det meste skjermet fra de kraftigste stormene, men også lite utsatt for kombinasjonen sterk vind og regn. Været i Balsfjord er altså i relativt liten grad preget av «villere og våtere» forhold:

Figur 9: Basert på oversikt Wikipedia/Meteorologisk institutt

Siden varsel om ekstremvær ble innført i 1994, har det blitt varslet nær 60 ekstremvær. Av disse berørte 12 Troms og Balsfjord. Det samlede bildet for Norge er at det er blitt varslet færre ekstremvær, og ikke flere i perioden etter 1994. 10 av varslene for Troms kom om vinteren i november – januar, da enten som sterk- eller full storm. Den siste stormen som ble varslet i perioden, var stormen Ylva. Stormflo ble varslet i 2003 og 2011. Varsel om ekstreme nedbørsmengder er ikke registrert for kommunen. Størst skadeomfang i Nord-Norge skyldtes ekstremværet Narve i januar 2006 som medførte skadeserstatninger på nær 200 mill. kroner.

Det kan altså være store lokale forskjeller i hvordan klimaendringer kan slå ut for været. Man bør derfor også legge vekt på lokale erfaringer og vurdere disse opp mot klimaprognoene. Hvis lokale erfaringer viser mindre værmessige endringer og relativt lite skadeomfang, bør samfunnsnyttene av forebygging avveies mot kostnader ved gjenoppbygging etter eventuelle skader. Det pekes på overvannsproblematikken med kraftige regnskyll. I praksis tas det allerede i dag i stor grad høyde for dette med kart over flom og rasutsatte områder. Havnivået vil stige sakte fremover, men på grunn av landheving vet en ikke hvor stort dette problemet vil bli. Det kan uansett være gunstig å ta høyde for en viss havnivåstigning i fremtiden.

10.2 Særskilte lokale forutsetninger og utfordringer

Balsfjord kommune har noen naturgitte forutsetninger og utfordringer. Kommunen er et logistikk-knutepunkt som binder sammen Nord-Norge med forgreininger til sjøtransport, vegtransport via Russland, Finland, Sverige og jernbane via Narvik. I tillegg er kommunen preget av stor geografisk spredning i forhold til hvor folk bor og hvor kommunale tjenester leveres. Balsfjord er plassert i

arktiske strøk med dramatisk natur og enkelte områder som er værutsatt og skred- og rasfarlig.

Innbyggerne i Balsfjord kommune skal føle seg trygg. Dette krever at viktige samfunnsstrukturer opprettholdes uansett hva som skjer. Trygt drikkevann, åpne veier, tilgang til strøm og mulighet for kommunikasjon er viktige elementer i det å føle seg trygg. Av dette har Balsfjord kommune et særlig ansvar for drikkevann og delvis for åpne veier. Pleietrengende er ekstra sårbar i situasjoner der samfunnssikkerheten trues. Et fremtidsmål bør være å redusere usikkerhet gjennom å sentrere omsorgstilbudet til færre steder. I tillegg må kommunen ha en særlig bevissthet i forhold til å ikke tillate bebyggelse i områder som er utsatt for ras-, skred eller som kan bli flomutsatt.

På grunn av kommunens rolle som logistikk-knutepunkt opplever vi stor gjennomfartstrafikk. Mye av trafikken er tungtransport, og noe av dette igjen omfatter transport av farlig gods. Beredskapen må derfor være høy i forhold til trafikkulykker og forurensing. Hovedferdselsåren gjennom kommunen er E6/E8. Dette er en godt utbygd veg. De største utfordringene oppstår dersom hovedferdselsåren blir stengt. Da flyttes trafikken over på avlastningsveger, og i særdeleshet FV858 over Malangen. Denne vegen er svært dårlig, og dette utfordrer samfunnssikkerheten både i forhold til trafiksikkerhet og transport av farlig gods i bo- områder. Å utvikle FV858 bør være et regionalt mål i fremtiden.

Balsfjord kommune har mange industribedrifter. Disse bedriftene skaper store verdier og mange arbeidsplasser. Samtidig gir industri utfordringer i forhold til brannberedskap og potensiale for forurensing. Både på Storsteinnes og i Nordkjosbotn er industri og boligområder plassert tett på hverandre. I fremtiden ønsker Balsfjord kommune å utvikle et attraktivt industribelte langs E6 fra Tømmerelv til Balsfjord Nettstasjon ved Kjosvatn. Dette vil skape et effektivt industriområde med gode logistikk-løsninger og tilgang til kraft, ferskvann og fibernett. Dette vil redusere faren for at bo-områder påvirkes negativt av industri i fremtiden.

Kommunen er lokalisert mellom fjord og fjell. Dette sammen med Balsfjords sentrale plassering gir en økning i reiseliv og utfart i naturen. Dette gir mange positive muligheter og flere bedrifter innen reiseliv utvikler seg raskt. For Balsfjord kommune betyr dette at vi må ha en bevissthet i forhold til dette og vi tar et særlig ansvar for bærekraftig naturforvaltning og redningsberedskap. Kommunen har mange naturbaserte attraksjoner som allerede opplever stort og økende besøk. Det må derfor legges til rette for at flest mulig kan oppleve naturen på en ansvarlig måte med tanke på slitasje og avfallshåndtering.

10.3 Mål og strategi for samfunnssikkerhet og beredskap

MÅL	Balsfjord kommune skal til enhver tid ha gode systemer for beredskap
STRATEGI	
<i>Beredskapsplaner</i>	Ha oppdaterte og godt kjente beredskapsplaner for kommunens kriseledelse
<i>ROS</i>	Ha egne relevante Risiko og Sårbarhetsanalyser for alle deler av kommunen
<i>Øvelser</i>	Øve i henhold til kvalitetssystemet for beredskapsarbeid, for å takle uønskede hendelser.
<i>Brann og redning</i>	Balsfjord kommune skal ha et velfungerende brann- og redningsvesen i hele kommunen.
<i>Forebygging</i>	Balsfjord kommune skal forebygge kriser og uønskede hendelser med god samfunnsplanlegging der vi tar hensyn til flom, skred og fare for ulykker i bebodde områder.

11 KOMMUNEORGANISASJONEN

11.1 Kommunen som samfunnsutvikler

Balsfjord kommune er allerede en flott kommune å bo i. Likevel er det viktig å jobbe kontinuerlig for en positiv utvikling. Slik skal Balsfjord kommune være en attraktiv kommune å bo og leve i – nå og i fremtiden. Attraktivitet kan kobles til kommunens evne til å trekke til seg personer, familier eller bedrifter og miljø som er viktig for utviklingen av kommunen.

Kommunen skal tilrettelegge for, og ha et aktivt forhold til, sin lokale kulturarv og historie. Framtida skapes med grunnlag i tidligere generasjoners opparbeiding av kunnskaper og erfaringer, og bidrar til bedre forståelse for dagens utfordringer. En godt forvaltet- og aktiv bruk av kulturhistorien er også et viktig bidrag for å skape en attraktiv kommune, og kan også bidra innen næringsutvikling, bl. a. innen reiselivet.

Balsfjord kommune mener attraktivitet i hovedsak handler om fem ting:

- Interessante og utviklende arbeidsplasser
- Romslige boligtomter i et trygt og stimulerende bomiljø
- Et godt handels-, service- og kulturtilbud
- Et godt offentlig tjenestetilbud i hele livsløpet
- Et bredt fritidstilbud

En hoved-driver for samfunnsutviklingen er å utvikle trygge og attraktive jobber. Balsfjord kommune er en landbruks- og industrikommune. Mellom landbruk og industri må det skapes synergier slik at den lokale verdiskapningen øker og vi tiltrekker oss ny industri. Derfor skal vi være en næringsvennlig kommune som jobber aktivt og målrettet for å tilrettelegge for vekst i næringslivet og landbruket. Balsfjord kommune er et såkalt multimodalt knutepunkt: Der vei, hav, strøm og bredbånd møtes i ett punkt. Dette gjør at kommunen har en strategisk plassering som gjør kommunen attraktiv for industri- og logistikkbidrifter. Dette må foredles videre til å tiltrekke seg fremtidige industrietableringer og nye typer arbeidsplasser.

Store deler av næringslivet i Balsfjord går godt. Det er viktig for kommunen at vi ikke bare fokuserer på nyetablering, men at vi også tar vare på de lokale bedriftene. Kommunen ønsker å legge til rette for næringsutvikling sammen med Næringshagen i Senja og et lokalt utviklingsselskap for næringsutvikling, eiet og drevet av næringslivet selv, men med kommunen som en minoritetseier. Dette vil skape ny næring gjennom samarbeide og gi tilgang til nasjonale- og internasjonale støtteordninger. I tillegg til landbruk og industri, vil kommunen ha et særskilt fokus på å bidra til utvikling av bedrifter relatert til reiseliv, kraftkrevende industri og havbruksnæringen.

For å unngå at fremtidige nye arbeidsplasser kun fører til innpendling, men heller innflytting, må næringsutvikling følges opp med attraktive sentrumsnære tomter – i nærheten av et godt utviklet servicetilbud, offentlige tjenester og sunne fritidsaktiviteter. Balsfjord kommune er en stor kommune i areal, og preges i dag av spredt bosetning. Det er et viktig prinsipp at kommunen skal legge til rette for at folk kan bo landlig om man vil. Likevel vil man måtte prioritere å utvikle stedene som vokser og som befolkningen flytter til - Mestervik, Nordkjosbotn og Storsteinnes - for å skape de komplette bomiljøene flertallet av moderne familier krever.

Handels- og servicetilbud er svært variabelt i kommunen. I området Malangen er det nesten fraværende. I Nordkjosbotn er det langt større enn innbyggertallet skulle tilsa. Dette skyldes stedets sentrale plassering som trafikk-knutepunkt. På Storsteinnes er det et godt handels- og servicetilbud, som kan utvikles videre. Kommunen vil i fremtiden prioritere Mestervik, Nordkjosbotn og

Storsteinnes enda tydeligere, slik at et bedre handels- og tjenestetilbud kan utvikle seg under forutsigbare og optimistiske rammer.

I Balsfjord kan du følge en pedagogisk utvikling helt fra barnehagen til endt videregående skole. Balsfjord har mange barnehager, og i fremtiden bør kommunen utvikle barnehager som gir et mer komplett pedagogisk tilbud. Det samme gjelder skolestrukturen. Sterkere satsing på en bærekraftig skolestruktur bør gjenspeiler endringer i bosettingsmønsteret, med gode skolebygg og med et godt pedagogisk tilbud og et bredt oppvekstmiljø. I Nordkjosbotn har vi videregående skole. Dette er en svært viktig institusjon for kommunen, og det bidrar til at ungdom kan bo hjemme og utdanne seg lenger.

Et godt og lett tilgjengelig offentlig tjenestetilbud gjør det enkelt og trygt å bo i kommunen gjennom hele livsløpet. Balsfjord kommune leverer gode tjenester i hele spekteret i dag, men det er alltid rom for forbedring. Innen oppvekst vil det bli færre og men bedre barnehager og skoler. Innen omsorgssektoren vil det være fokus på å opprettholde gode tjenester i hele kommunen med utgangspunkt i de tre definerte sentra. Hele kommunen vil gå igjennom en digitalisering, slik at vi i øker både tilgjengelighet og sikkerhet uten at kostnadene øker i stor grad.

Et godt fritidstilbud skaper et godt oppvekstmiljø. Kjernen av dette tilbudet skapes primært av frivillige ildsjeler. Balsfjord kommune skal ha et aktivt forhold til å tilrettelegge for lag og foreninger som ønsker å skape positive aktiviteter for innbyggerne. I Balsfjord er vi heldige som allerede har et høyt aktivitetsnivå innen idrett og kultur. Dette må vi ta vare på og støtte også i fremtiden. Balsfjord kommune er også en naturskjønn kommune der mange dyrker friluftslivets gleder. Kommunen ønsker å være en aktiv medspiller for å tilrettelegge for at flest mulig for oppleve den fantastiske naturen i kommunen på en måte som er bærekraftig.

Det er som nevnt allerede godt å bo i Balsfjord. En viktig målsetning er derfor å ta vare på og videreutvikle de gode sidene ved å bo her i kommunen. Vi ønsker å stimulere til ny aktivitet som bidrar til vekst, bolyst og trivsel.

11.2 Målsetting og strategi for kommunen som samfunnsutvikler

MÅL	Balsfjord kommune skal tilrettelegge for utvikling og vekst
STRATEGI	
<i>Tilrettelegger</i>	Balsfjord kommune skal være synlig og aktiv i tilretteleggerrollen
<i>Attraktive boligtomter</i>	Balsfjord legger til rette for boliger i gode boområder, og at boforholdene skal fremme velferd og samfunnsdeltakelse
<i>Næringsutvikling</i>	Balsfjord legger til rette for vekst i næringslivet gjennom attraktive industritomter og bistand til lokale bedrifter fra næringssekskap og næringshage
<i>Bærekraftige samfunn</i>	Balsfjord kommune legger til rette for bærekraftige samfunn gjennom tydelig satsing på Mestervik, Nordkjosbotn og Storsteinnes.

11.3 Kommunen som tjenesteyter

Balsfjord kommune har genuine muligheter, og vi har et viktig oppdrag som samfunnsutvikler. For å møte fremtidens behov og utfordringer tilpasser kommunen seg omgivelsene og rammebetingelsene og har omstilling og utvikling i fokus. Vi har som ansvar å sørge for å tilby innbyggere gode og

forsvarlige tjenester. Velferdstjenestene er imidlertid omfattende og mangfoldige, og det vil være en kontinuerlig utfordring å finne balansegangen mellom ønsket behov og tilgjengelige ressurser.

Ved inngangen til samfunnsplanperioden 2018 – 2030 Balsfjord kommunens preges økonomiske situasjon av redusert økonomisk handlingsrom med dagens tjenestevolum. Samtidig ser vi økning i kommunale oppgaver over tid. Nye rettighetsbestemmelser, nye behov og større krav og forventninger fra innbyggere, øker presset på kommunens økonomi. Dette medfører økonomiske utfordringer som i framtida vil kreve at tjenesteproduksjonen, i enda større grad, må tilpasses økonomisk drift som er bærekraftig. Det å ha økonomisk kontroll - som forvaltes godt - er helt nødvendig for god og forsvarlig drift, og som viktig forutsetning for å skape utvikling og fornyelse over tid. Balsfjord er en nærings- og utviklingsorientert kommune med fokus på den aktive rollen som tilrettelegger.

Balsfjord kommune er en stor arbeidsplass med omlag 500 årsverk, og med mange ansatte i ulike fag- og tjenesteområder. Medarbeiderne er organisasjonens viktigste ressurs, og riktig kompetanse vil være nøkkelen for framtidens tjenesteproduksjon og samfunnsutvikling. Kommunens involvering i samfunnet og i næringslivet, samt kvaliteten på vår tjenesteproduksjon, spiller en vesentlig rolle for Balsfjord som attraktiv kommune å arbeide og bosette seg i.

Hovedutfordringene for kommunen som organisasjon og tjenestetilbyder vil være relatert til følgende områder i årene kom kommer:

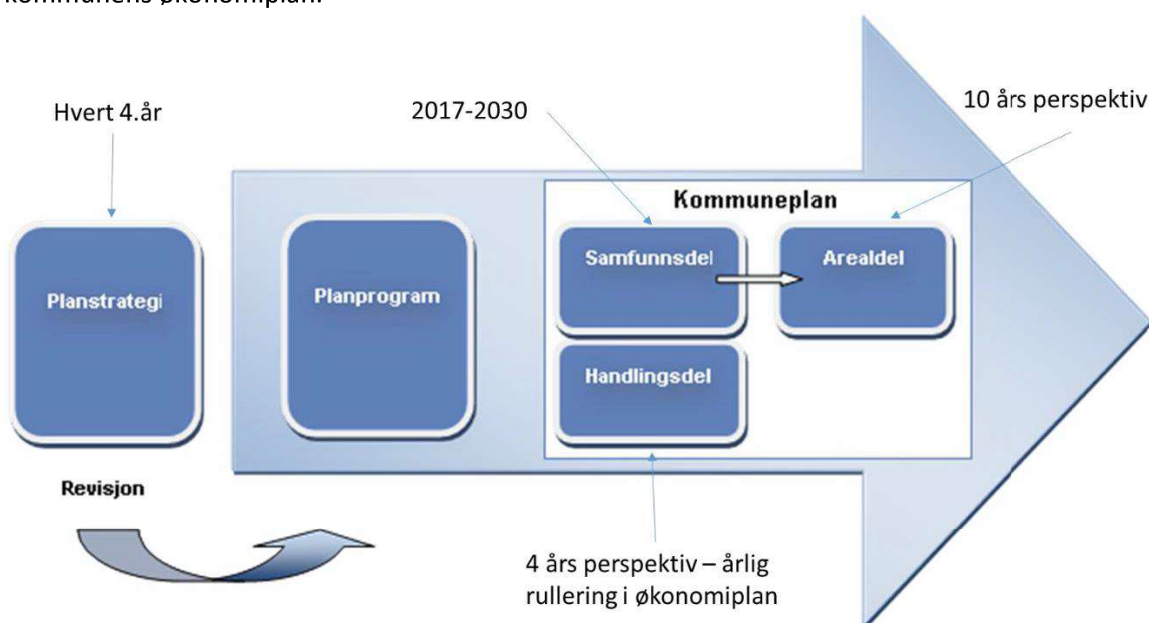
- Ledelse og lederutvikling – god ledelse er en kritisk suksessfaktor for å lykkes med å oppnå målsettinger
- Arbeidsmarkedsutviklingen – det er større avgang enn tilgang på arbeidskraft, samtidig som vi får flere eldre arbeidstakere
- Demografisk utvikling – vi får flere innbyggere som lever lengre, noe som får konsekvenser for tjenestetilbudet vårt, spesielt innen helse og omsorg
- Rekruttere og beholde kompetanse – konkurransen om kvalifiserte medarbeidere, og vårt omdømme i arbeidsmarkedet, vil påvirke hvordan vi arbeider med rekruttering. Vi både ser og erfarer at det er hard konkurranse om ulike stillinger. Strategisk kompetanseutvikling- og styring rettet mot framtidige behov må være i fokus.
- HMS og inkluderende arbeidsliv – vi har et for høyt sykefravær og fokuset må kontinuerlig være på å redusere fravær med økt nærvær.

11.4 Målsetting og strategi for kommunale tjenester

MÅL	Balsfjord kommune som tjenesteleverandør utøver strategisk kompetansestyring rettet mot framtidige utfordringer og behov
STRATEGI	
<i>Økonomi</i>	Kommunen skal ha en økonomi i balanse og driftsresultat på over 1,75 % av inntektene, og ha kontroll på gjeld i et langsiktig perspektiv
<i>Kvalitet</i>	Sikre at tjenestene er i samsvar med lov- og avtaleverk, og med minst god nok kvalitet
<i>Arbeidsgiver</i>	Attraktiv arbeidsplass gjennom tilrettelegging for faglige utfordringer og kompetanseutvikling
<i>Arbeidsmiljø</i>	Medarbeidere skal oppleve et stimulerende, raust og godt arbeidsmiljø, med økt tilstedeværelse og redusert sykefravær.
<i>Brukerne</i>	Kommunen skal være åpen, imøtekommende og handlekraftig i samhandlingen med befolkning og næringsliv

12 GJENNOMFØRING AV PLANEN

Som beskrevet innledningsvis, er kommuneplanen samfunnsdel et politisk dokument der kommunestyret forplikter seg på å følge en overordnet retning for samfunnsutviklingen i perioden 2018-2030. Det innebærer at kommuneplanens samfunnsdel gir noen overordnede prioriteringer (mål) med tilhørende anvisning for hvordan beslutninger om underordnede handlingsplaner og tiltak skal vurderes (strategier). Selv om samfunnsdelen gjelder over flere valgperioder, kan hvert nyvalgt kommunestyre revidere kommuneplanen gjennom en planstrategi for revisjon og et planprogram for hva som bør endres. Kommuneplanen gir en overordnet politisk begrunnelse for hvordan samfunnet bør utvikle seg. For det første angir den en retning for hvordan *arealene* i kommunen bør brukes. Revisjon av arealplanen starter høsten 2019 og forventes lagt fram for politisk behandling høsten 2019. Arealformålene som fastsettes i kommuneplanens arealdel er juridisk bindende for 10 år. Kommunestyret skal også godkjenne handlingsplanen for kommunens ulike handlingsplaner. Handlingsplanene har et 4 års perspektiv, men justeres årlig i sammenheng med rulleringen av kommunens økonomiplan.

13 OVERORDNEDE FØRINGER

Overordnede føringer for kommuneplanarbeidet legges gjennom nasjonale forventninger, regional planstrategi og kommunal planstrategi. Se figur 1.

13.1 Nasjonale forventninger

Nasjonale forventninger utarbeides av regjering etter hver stortingsvalg. Forventningene er inndelt i 3 hovedgrupper, som også er gjeldende for fylkestingenes arbeid:

- Gode og effektive planprosesser
- Bærekraftig areal- og samfunnsutvikling
- Attraktive og klimavennlige by og tettstedsområder

13.2 Statlige planretningslinjer

Statlige planretningslinjer brukes for å konkretisere de nasjonale forventningene til planleggingen og markere nasjonal politikk på viktige områder i planleggingen.

- Statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging i kommune
- Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging
- Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen
- Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen.

13.3 Regionale føringer

Troms fylkeskommune er regional planmyndighet. Fylkeskommunen har ansvaret for og ledelsen av arbeidet med regional planstrategi, regionale planer og regional planbestemmelse. Planleggingen skal stimulere den fysiske, miljømessige, helsemessige, økonomiske, sosiale og kulturelle utviklingen i Troms. Planene ivaretar regionale interesser og angir politisk ønsket retning i utvikling av fylket.

Foruten Fylkesplanen for Troms 2017 – 2025 og Regional planstrategi 2016 – 2019, legger følgende regionale planer føringer for kommunal planlegging:

- Regional transportplan for Troms 2017 - 2029
- Regional plan for landbruk i Troms 2014 - 2025
- Regional plan for friluftsliv, vilt og innlandsfiske 2016 - 2027
- Regional plan for handel og service i Troms 2016 - 2025
- Regional plan for landbruk i Troms 2014 - 2025
- Regional bibliotekplan for Troms 2017 - 2028
- Regional forvaltningsplan for vannregion Troms (2016-2021)

Regionale planer for reindrift, for kultur, og for idrett/anlegg for idrett/fysisk aktivitet er under arbeid.

13.4 Kommunale føringer

Kommuneplanens arealdel 2011 - 2021

Kommunal planstrategi 2016 – 2019

Planprogram kommuneplanens samfunnsdel 2018 - 2030

13.5 Veiledere

Regjeringens veileder «Kommuneplanprosessen - samfunnsdelen - handlingsdelen» er den mest sentrale. Sametingets planveileder er benyttet.